

PROSINEC 1910.

ČÍSLO 10.

EM. MASÁK.

|Za čistotu v umění a literatuře.

(Dokončení.)

III. Boj proti pornografii.

Přirozeno, že toho boje chápou se skoro ve všech zemích především katolíci, kteří přicházejí k poznání, že jde nejen o mravnost samu, ale i o zničení jejich víry. Nejhorlivěji pak z nich zasahují do té akce ženy, jež nejkrutěji odnášejí následky pornografie.

Ale nesmírné rozšíření demoralisace již samo vzbuzuje reakci a samoobranu i v ostatní společnosti, a to často i tam, kde by se toho člověk nejméně nadál. Nedávno v Paříži značný počet kabaretových dam žádal důkladné reformy v oboru produkcí kabaretových, zejména aby z nich byla odstraněna všechna pornografie v písních, pantominách a tancích. V Paříži pak i v Římě konán letošního roku rozsáhlý mezinárodní kongres antipornografický, na němž zvláště ženy domáhaly se od vlády zákonných prostředků proti šířící se mravní zkáze.

Nejlépe pochopili význam tohoto boje v Německu, kde jest nebezpečnoství největší: poznali, že proti tak všeobecně rozšířené mravní hlíze nepomohou nejlepší snahy a nejmýlnější protesty jednotlivců, nýbrž že jen spojenými silami možno dosáhnouti nějakých výsledků. Sorganisovali proto celou síť spolkův a sdružení, jichž účelem jest jednak mravní povznesení členů, jednak šíření zdravých zásad ve společnosti a boj proti všelikému pohoršení. Minulého roku všechny jednotlivé spolky spojeny v jeden svaz, jenž pořádá přednášky, vydává zvláštní časopis, bojkotuje obchodníky s pornografií a domáhá se pomoci státu cestou zákonodárnou. Ve větších městech čítá již tisíce členů.

Učitelé a rodičové utvořili zvláštní spolek „Schulverein“ k potírání demoralisace ve školách. Organisují dozor nad mládeží, dbají, aby žákům

nemohly býti prodávány pornografické spisy a starají se o přiměřenou náhradu vydáváním zdravé zajímavé četby. V Mnichově existuje zvláštní sdružení „Calderon Gesellschaft“, jež bojuje proti pornografii na divadle. Členové jeho vypískají pohoršlivé kusy při představení divadelním, ač se tím dostanou časem i do styku s policií.

Vytrvalou prací domohli se již katolíci němečtí také pěkných úspěchů, zejména u vlády pruské, jež zosílila dozor v knihkupectvích a zakázala prodávati nemravné spisy a obrazy na nádražích.

V poslední době projevilo se silné hnutí antipornografické také v Polsku, především v Haliči. A co je nejvíce potěšitelné: chápe se tohoto boje sama mládež studující, sdružená v několika ethických spolcích („Ethos“, „Eleusis“, „Elentherya“ a j). Tak vydala výzvu k redakcím a vydavatelům všech časopisů polských, aby neuveřejňovali inserátů, jimiž skrytě či zjevně šíří se nemravnost. V březnu letošního roku studenti Lvovští vydali novou vroucí výzvu „Pryč s kabaretem“, podepsanou 300. studentův, a sami ji osobně rozšiřovali při vchodech do veřejných místností, do kostelů, po tramvajích a p. Pořádali také přednášky a sjezdy v Tarnově a v Przemyslu.

Boj proti pornografii vzal za svůj úkol také nově založený „Spolek Petra Skargy“, jež vydal významnou publikaci pod tit. „Pornografia“; jsou to projevy znamenitých literátů a publicistů polských všech stran o této věci. Publikace ta stala se heslem ke skutečnému boji. „Spolek Petra Skargy“ svolal sjezdy po městech polských a prostřednictvím poslanců podal interpelaci v zemském sněmu, jež nezůstala bez výsledku: výkladní skříně očistěny od pornografických spisův a obrazů, rovněž tak nádražní knihkupectví ve Lvově. Vítězně také skončila akce o slušnost repertoaru Lvovského divadla i akce proti založení kabaretu ve Lvově. A co hlavního: získáno pro tuto ideu čistoty celé veřejné mínění, v tisku i společnosti polské.

V Rusku, kde zlo pornografie nabylo rovněž nebývalého rozsahu, počíná konečně boj sama vláda. Ministerstvo vnitra obrátilo se zvláštním nařízením nejprve proti živé pornografii na scénách divadel a kabaretů; vyzvalo policii, aby dbala více, by kusy, kuplety a jiné výtvořy úplně odpovídaly textům dovoleným dramatickou censurou; rovněž aby vyloučeny byly všechny výtvořy s gesty povahy cynické! O posledním nařízení téhož ministerstva referuje pak naše „Hlídkka“ (1910, str. 667). Týká se čistoty tisku, zvláště v inserátech, jež budou nyní přísně censurovány. Nepřipustí se: 1.) ohlášení knih s poukazem na jich kluzký obsah, dráždivost, senzáční odhalení, s poznámkou, že je to jen pro dospělé, jen pro muže a pod. 2.) ohlášení preservativů, 3.) ohlašování prostředků ku znovunabytí mužské síly, 4.) ohlašování přátelských styků, dopisování, svazků nezákonných. Různá jiná oznámení mají býti co nejpřesněji stylisována, aby nebudila podezření.

Tak vede se boj proti pornografii v cizině. A u nás?

U nás, jak jsme viděli, není nebezpečnoství menší než v jiných zemích, dlouho však nepostaveno na obranu proti němu téměř nic. Teprve v poslední době vyskytují se tu a tam ojediněle novinářské protesty a články, omezující se po většině na hlásání bojkotu pornografii. Větší akci v té věci chystá se snad podniknouti nyní „Spolek sv. Bonifáce“ v Praze.

Aby dosáhla nějakých výsledků, musí to být akce všestranná, dobře organizovaná, tak aby užila všech prostředků.

Některé z nich tu naznačím.

Každé zlo musí se léčiti u kořene. *Cessante causa cessat effectus*. Prostředky pouze zevnější, repressivní, jsou slabé, obyčejně bezvýsledné. Již u dětí prostým zakazováním nic se nepomůže, naopak často věc se ještě zhorší. Zapovězené ovoce nejlépe chutná. Zde nutno se řídit radou sv. Pavla: Zlo přemáhati dobrem . . .

Co jest prvním pramenem pornografie? Zkažené lidské srdce. „Ze srdce zajisté — pravil Kristus Pán — vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání“ (Mat. 15, 19), a jinde: „z plnosti srdce ústa mluví.“ Tak i pornografie jest nejen příčinou mravní zkázy, ale jest i jejím výsledkem, a to zkázy jednak v nejpřednější vrstvě společnosti: mezi spisovateli a umělci, jednak obecně samotného.

Dle toho nutno vésti i boj.

1.) Prvním krokem tedy měl by být důtklivý apell přímo na svědomí autorů nečisté literatury. Připomněti jim, jak velikou mravní zodpovědnost mají před Bohem i celou lidskou společností za vše, co vyjde z jejich pera nebo štětce. Upozorniti je, jaký to hřích, vštěpovati podobné zhoubné ideje materialistické a sexuální zvláště v národě malém, jež dosti již otravují odvěční naši nepřátelé, a hřích jejich šířením zkázy že roste do nekonečna. Poučiti je, že svoboda umění — které každý bude hájiti — není totožná se svévolí a rozpoutáním mravů, neboť i umění, jako vše, co jest lidské, je podřízeno vyšším zákonům mravním. Broděním se špínou snažit se dojíti úspěchu a slávy je spisovatele nečestno — za cenu zdraví národa koupiti si bohatství dovede jen padlý člověk.

Zdůrazniti také povinnost, jakou mají sami k sobě, k svému uměleckému vývoji: všechny ty rozkoše a snahy, opřené pouze na životě sexuálním, nemohou být vhodným pokrmem pro volné duchy vyššího řádu, mají-li pochopiti svět ideálních záhad. Jen ten, kdo čistou stravou sytí svoji duši, je schopen povznášeti sebe i jiné; kdo svá křídla umaže v blátě, nebude mít síly ke vzletům vyšším.

Mnohý z těch spisovatelů v pozdější době přijde k poznání a lituje, co zavinil některým svým špatným dílem v nerozvážném, bouřlivém mládí — důrazně, ale s láskou upozorněn ve vhodnou chvíli na svou povinnost, poznal by se snad spíše a mohlo by se zabrániti mnohému zlu hned s počátku.

2) Druhým ještě důležitějším činitelem při pornografii jest obecnost: nebylo by tolik špatných spisovatelů, kdyby jejich díla nebyla čtena a kdyby se nelíbila společnosti. Špatná, mravně zkažená, hrubými instinkty ovládaná společnost žádá si i špatných, jejím choutkám vyhovujících knih. Proto také vždycky rozvoj pornografie je znamením úpadku vkusu a mravů, znamením zkaženého srdce čtenářstva, jež tvoří t. zv. veřejné mínění.

Nápravu skutečnou zde může zjednati pouze jediná cesta: zvýšení mravní úrovně společnosti čili lepší a hlubší výchova a uvě-

domění ve věcech mravnosti, a to již u mládeže. Čistá mládež, čisti lidé budou si žádati také čistých knih.

V čem záleží tato výchova?

Mnozí se domnívají, že nejlépe se předejde hrozícím mládeži nebezpečenstvím, když bude co nejdříve důkladně poučena o životě pohlavním. V posledních letech napsána celá literatura o této otázce¹⁾, jejíž rozřešení náleží ve výchování jistě k nejtěžším záhadám. Nejrůznější názory střetly se tu i v boji, jenž s počátku veden byl více theoreticky, přenesen brzy i do veřejnosti přednáškami a sjezdy i do praxe.

Žádný zkušený vychovatel nebude proti rozumnému, na vědeckém podkladě opřenému seznámení dětí s tajemstvím života, poněvadž ví, jaké následky mívá hrubá nevědomost v té věci a ještě horší, je-li dítě „poučeno“ brutálním často způsobem od zkažených spolužáků, služebných, špatnými knihami atd. Tajemnůstkářství, s jakým se to děje, budí teprve tím větší zvědavost a probouzející se pud naplňuje nejnižšími city a představami. A tu nejhojnější zeň sklízí právě pornografie. V takových případech jest ovšem povinností rodičů, po případě vychovatelů, přispěti dítěti na pomoc poučením.

Musí to však býti poučení jemné, šetřící stydlivosti, bez prvků smysly předčasně dráždících — a nesmí se význam tohoto poučení příliš přeceňovati, jak na to zajisté správně upozorňuje dr. Fr. W. Förster: „Značil bych jako velmi nebezpečné poblouzení v těchto věcech, že se tak jednomyslně přišlo na myšlenku, že pohlavní zdivočení a podráždění moderní mládeže jest výsledek nedostatečného poučení v pohlavní otázce — skutečná příčina spočívá přece jen v hrozném úpadku vzdělání charakteru a ve všeobecné požívačnosti doby . . . . . Pouhé poučení neposkytuje ochrany, nepředejde-li se síle nízkých pudů všeobecnou a účelnou výchovou povahy, především silným cvikem vůle. Aby vůle byla připravena na příchod pudu pohlavního, jest tisíckrát důležitější než příprava rozumová. Ani nejbohatší zdravotnické vědomosti o nebezpečnosti pohlavního života nepomáhají nic, nemá-li člověk síly, aby v okamžiku pokušení jednal podle své vůle . . . . I nejlepší poučení vede nutně k zesílení dráždivosti pohlavní, pakli se proti drзости smyslných pudů nezakročilo již dříve způsobem docela jiným . . . . Nejlepší výchovou pohlavní je správná výchova celková.“²⁾

Tuto celkovou výchovu poskytnouti jest úkolem rodiny a školy. Nezáleží v propagování abstraktních hesel ethických, ale ve zdravé, praktické profylaxi mravní, aby nepřítel pornografie — objeví-li se kdy — našel již dům vyčištěný a k obraně připravený.

První podmínku této profylaxe jest, abychom obklopili naši mládež čistou, svěží, oživující atmosférou ethickou života rodinného a společenského. Neprozřetelný otec rodiny může svým příkladem daleko více dítě pokazit a přičiniti tak k rozkvětu pornografie, než špatný obraz

¹⁾ Přehled o ní podal Fr. Pelan ve Vychovatelských Listech r. VII. „Sexuelní pedagogika“.

²⁾ Dr. Fr. W. Foerster nepřítel pornogr., „Pohlavní mravouka a výchova“, str. 83—86.

nebo kniha sama o sobě — když dovoluje si „tlusté anekdoty“, jichž významu dítě snad ještě nerozumí, ale pamatuje si je, když trpí takové věci doma před dětmi, chodí na neslušná divadla atd.

Od dítěte naopak třeba odstraniti vše, co by probuzovalo v něm předčasnou zvědavost a nezdravou, předrážděnou fantasií, ať je to nepatrné slovo, ať obraz, ať kniha nebo noviny, nebo společnost špatných druhů. Raději odvraceti jeho pozornost od zjevův a záhad, kterým nemůže tak porozuměti, aby náležitě pochopilo jejich význam, a neolupovati je o tu nejpřirozenější a nejbezpečnější ochranu proti poblouzení pohlavním: o stud. „Není pro mne nejmenší pochybnosti — praví zase Foerster — že silně vyvinutý stud jest daleko větší ochranou mládeže, než nejlepší poučení — ba také větší ochranou proti poučování z ulice . . . Největší ochrana, již pohlavní ústrojí potřebuje, není ochrana před cizími myšlenkami, nýbrž před myšlenkami vlastními — a ta může býti zajištěna toliko vypěstěním studu.“¹⁾ „Stydlivost — dotvrzuje krásně dr. V Kellner — je čistý anděl, jenž varovně jako stráž stojí na těch místech, kde se stýká zvíře a člověk“.

Toť více negativní stránka obrany proti pornografii. Positivní spočívá v tom, aby výchova snažila se rozvíjeti v mládeži současně kulturu morálně duchovní i kulturu fysickou.

Jest to především ona výchova vůle, již doporučuje Foerster. Neboť právě slabost vůle, povolování vnějším svodům zavinilo osudnou slabost našich pokolení oproti svodům. Proto nutno již od nejútlejšího mládí cvičiti vůli dítek rozumným poučením i vlastním příkladem; vésti je k dobrovolnému přemáhání sebe při jiných pudech, na př. potravním, odepřením si zamilovaného pokrmu; učiti je přemoci lenost, pohodlnost, zvědavost, zachovávatí kázeň i nepříjemnou, dbáti ve všem přesnosti, čistotnosti, pořádku v práci i odpočinku, v jídle i v zábavě. Tak výchova vůle musí býti podporována rozumnou životosprávou celkovou, jež učí od dětství tělo podrobovatí duchu, ale při tom dbá i o zdraví a sílu těla, aby nezchoulostivělo tělo.

Vytvořením takové pevné povahy vytvoří se zároveň pevný hrad proti vší nezřízené pudovosti v životě budoucím, jenž odolá i útokům pornografie. Člověk pevného charakteru, jenž ovládá sám sebe, nestane se nikdy otrokem své vášně.

Než nedovedl by člověk podrobiti tělo duchu, kdyby neměl vážných, vysokých ideálů, za nimiž jeho duch se nese. A takové vznešené ideály třeba vštípití hned mládeži, jež přirozeně, skoro nevědomky po nich touží, dříve než probuzené pudy tělesné upoutají ji na vždy k zemi.

Vztyčme především před ní ideu pravdy, jež s neúprosnou jasností rozptyluje neurčité mlhy zahalující rozum mladého ducha. Neomylné pravdy zákona Božího i poznatky lidské vědy ukáží mu pravou cestu, kudy má dojít ke vznešenému cíli. Proti klamným názorům poučí jej věda lékařská, že čistota těla neškodí, nýbrž prospívá; věda filosofická ukáže pomíjející marnost a bezúčelnost nepřirozených požitků smyslných; historie ony hrozné následky a spousty mravní nevázanosti pro život celých národů . . .

¹⁾ Dr. Fr. W. Foerster, c. d. str. 102.

Buďme dále v mládeži pochopení a zájem pro krásu, krásu duše, přírody i umění. Kdo čerpal kdy z věčného zdroje skutečného umění, ten nebude hledati požitku v bahně pornografie. „Snaha krásna odvrací nás od nevázanosti“, praví Leonardo da Vinci. A ve zmíněné dříve anketě polské podotýká kdosi: „Kdo vzdělával v mládí ducha svého na velikých vzorech uměleckých, na toho dílo pornografické působí jako na chlapce čtrnáctiletého první doutník . . .“

Upevněme konečně v mládeži ideje do b r a, aby nabyly skutečně životní síly a působivosti. Ukažme zvláště ideál čistoty v celé její podivuhodné kráse, vlejme lásku k této andělské ctnosti a naplníme duše upřímnou touhou po ní, jež jest okrasou člověka, základem štěstí a celé životní spokojenosti. Vštěpujme úctu k ženě i úctu k vlastnímu tělu. Budujme v mládeži vznešený ideál hodnoty člověka, ceny života, zároveň toho, čím jest mládež, čím má býti, čeho od ní žádá Bůh i vlast.

Rozvine-li se v mládeži co největší zájem a zápal pro její povinnosti, bude-li její duch i srdce vedeno k oněm ideálům životním, náboženským i národním, budou jí ty náklonnosti vštípené za mlada i v pozdějším věku štítem a ochranou proti prázdnému filisterskému životu, ve kterém tkví všechny vady a vášně. Kdo se naučil hledati uspokojení v užitečné odborné práci svého povolání, pro koho ta práce stala se nejen potřebou, ale i náruživostí dostavující k vyplnění života, nebude cítiti potřeby upokojevati předčasnou zvědavost v oboru erotických vznětů, bude odporovati jistě pokušením lektury pornografické, od které odvrátí se s odporem.

Zvláště blahodárně působí tu rovnováha mezi prací duševní a tělesnou, kterou již dávno doporučoval Pestalozzi a v nové době na př. dánský vychovatel Palmgren, jenž rozšířil řemeslné vyučování ručním pracím ve školách dánských. Praví o tom zcela správně: „Tělesná práce pomáhala by dobře jinochu v jeho mravním vývoji; v mládí chce každý zdravý chlapec užívatí svých tělesných sil. Jest v této době vývoje z ohledů zdravotních škodlivu pro jinocha, že tráví větší část dne při práci tiše sedě a že nechává těla bez zaměstnání; to je škodlivu živíc silně smyslnost. Právě v letech, kdy smyslnost se rozvíjí a dostavují se první silná pokušení, právě tu má býti tělo nuceno ve jho práce, jim má býti zlá choutka dušena, a jinoch má se učiti v potu tváře pracovati.“ („Erziehungsfragen“, 1904, citováno u Foerster, d. c. str. 119).

Jen ve zdravém těle přebývá zdravý duch. A pornomanie jest chorobou nejen duše, ale i těla. Vyskytnou se někdy organismy zvrhlé, pro něž erotický obrázek stává se tím, čím pro náruživého pijáka sklenka kořalky. Někdy zase pokušení pornografie navštěvuje jednotlivce nervy. Je to také chorobný, patologický stav, k jehož vyléčení třeba osvěžení nervů, jakého může poskytnouti zaměstnání fysické: ať již účelná práce, nebo jiné tělesné cvičení gymnastika a rozumný sport. Jedním z nejušlechtlejších sportů pak jest turistika, vyjíždky do přírody, v níž člověk mimoděk se očišťuje, stává se lepším a lehčeji vycifuje svůj poměr k Tvůrci . . . Ve vlasti tolika her, zábav a sportu, v Anglii, pornografie je skoro neznámá. Zatím co u nás statistika vykazuje v některých městech přes 70% mládeže nakažené venerickými chorobami — v Anglii sotva 4%!

Tato tělesná cvičení musí ovšem také provázeti rozumná životospráva: varovati se bujně, dráždivé stravy, změkčujícího oděvu a zvláště zdržovati se alkoholických nápojův. Alkohol jest jed, jenž nejen otravuje, ničí nervy, ale kazí i duši, snižuje přirozený odpor proti smyslým hnutím a pohání ji k pornografii i k všelikým zvrhlostem sexualním. „Kde Bacchus topí, za kamny sedí Venuše“, praví Masaryk¹⁾. Proto boj proti alkoholismu jest i bojem proti pornografii. „Neznám ani jednoho abstinenta, který by si liboval v pornografii — každý autor pornografický jest alkoholikem“. (Univ. prof. dr. Ben. Dybowski.)

Ale všechny tyto profylaktické prostředky mravní výchovy v obraně proti pornografii ukázaly by se bezvýslednými, kdyby byly zavěšeny jen ve vzduchu. Každý mravní popud, má-li býti člověku opravdu podporou proti smyslnosti, musí býti stále prohlubován a upevňován popudem náboženským. Nechám zde mluvíti raději zase protestantského paedagoga dra Foerstera, který se o tom vyjadřuje velice krásně a přesvědčivě na četných místech svých spisů.

„Nemohu než prohlásiti za své nejhlubší přesvědčení vychovatelské, že největší pohlavně výchovnou moc zajiště má náboženství. Veškerému našemu zápolení by scházel hluboký smysl, ano i nejvyšší výchova vůle ocitla by se v nebezpečnosti, že se zvrhne v pouhý silácký sport, kdyby nebyla podřízena onomu velkému duchovnímu názoru životnímu, že tento smyslný svět a tento pozemský život není celou skutečností, nýbrž že je toliko stupněm a přípravou na vyšší svět duchovní . . . Bez víry v duchovní svět není žádné trvalé opravdové odvahy ducha k sobě samému — ona víra, roznicená živým ohněm Kristovým, probouzí tuto velkou odvahu teprve opravdu k životu a rozněcuje ji k síle vždy vyšší a k bezpečnosti. Křesťanství povzneslo duši k nebi, pozdvihlo ji mocně nade hmotu — tím popřálo však také lásce účastniti se nesmrtelného života a zušlechtilo i vychovalo ji láskou nebeskou. — Zatím co mravouka a filosofie mohou nanejvýš zakazovati a zrazovati, umí náboženství odvracet i odváděti a to jest nejdůležitější výkon vychovatelský v tomto oboru. Jediné náboženství dovede právě takovým silám duševním, které nejsnáze bývají uchváčeny půvaby a vzněty lásky, totiž obraznosti, oddanosti a touze, poskytnouti vyššího požitku, uvádějíc duši do světa ideálu, kde všechno je skutečné, co na zemi zůstává jen snem a temným tušením a kde duše zří své nejhlubší tuchy v dokonalé podobě a jasnosti . . . Jen nebeská láska jest s láskou pozemskou; nikoliv pouhé odříkání, nýbrž jen dokonalejší upokojení může překonati sliby světa smyslného a přenéstí přes jeho klamy“.

S tímto výchovným významem náboženství souvisí také nenahraditelná síla ochranná: „Jen náboženství vniká tak hluboce a rozmanitě do celé duše a dokáže i nejhroženější část její, obrazotvornost, udržeti tak čistou, ji vychovávati a naplňovati, že smyslné pokušení nenabude vůbec žádné síly duševní. Kde takové náboženství opravdu vychovávalo, tam předem chrání člověka, aby mu jisté věci vůbec ani nenapadly. Duše posvěcená přítomností boží navyká si podobné neuvědomělé ochraně, jakou

¹⁾ T. G. Masaryk, „Sebevražda“, str. 117.

mají víčka očím naproti prachu. — Vyličená právě odvracující a ochranná síla náboženství naproti životu pohlavnímu jest tak důležitá a spolu tak nenahraditelná, že skutečná zdrželivost a skutečné oddalování a překonávání velkých pokušení — kromě řídkých několika případů — bez náboženské výchovy a bez náboženského povznesení není vůbec možné.¹⁾

Nejvíce pak těchto výchovných a ochranných prostředků poskytuje náboženství katolické; modlitba, sv. zpověď, Svátost oltářní a všechny ostatní prameny milostí třímají na uzdě smysly, ty věčně hladné, věčně nenasycené smysly. Uchvacující příklady svatých, zvláště vzory čistoty: Boha-člověka a Neposkvrněné Panny, působí nevýslovně přitažlivým kouzlem na mladé duše. —

Toť tedy základní prostředek v boji proti pornografii: správná celková výchova mládeže. Pozornost její musí býti odvrácena od otázek sexuelních tím, že vrozenou energii pečlivou výchovu vůle vedeme k ideálům vyšším a vzkřísíme v mladých duších zásadu nutné tvrdé práce ve jménu Boha a vlasti. Oheň mladistvého citu, upevněný rozumem, nasycovaný stálou vůlí, pohltí v sobě pokoutní, nečisté žáry, zvláště bude-li přesvědčena mládež o té prosté zásadě, že zdraví těla záleží také od zdraví duše. K ozdravení dnešní nepokojné duše pak třeba nově probuditi a prohloubiti život náboženský, jenž jest protiváhou hrubě materialistické atmosféry současného života kulturního.

I když potom během času nadejde chvíle, kdy se setká mládež s těmi zjevy, dosavadní cvičení, spojené s vhodným poučením, uchrání ji od zdivočení, udrží v mezích slušnosti a stydlivosti a naplní odporem ke každé pornografii.

3. Toť cesta nejprvnější, nejjistější, ač ovšem vzdálená. Zanedbati se nesmí, má-li dosáhnouti náš boj skutečných výsledkův, ale vedle ní třeba chopiti se ještě jiných prostředkův ochranných.

Nutno především chrániti děti, které ještě nedospěly oné mravní ani kulturní výše, aby dovedly samy rozeznati hranici mezi krásnou literaturou a pornografií, před zhoubným zevnějším vlivem této, a to tak, že jim znesnadní přístup k ní. O to jest dbáti především vychovatelům při výběru knih: nedávejme dětem žádných knih, kterých jsme spíše sami nepřečetli a neposoudili, a to nejen s našeho stanoviska, nýbrž s porozuměním pro myšlenkový svět dětí. Nás poutá mnohdy krásná forma nebo vůdčí idea, řešící nějakou důležitou záhadu životní, kdežto pro nedospělé děti může se i literárně nejlepší dílo státi pramenem pohoršení. Podobně je tomu při umění výtvarném: dospělý člověk může míti — ovšem ne každý a ne vždy — při pohledu na umělecký obraz nahého těla požitek jen umělecký, na polodospělé dítě působí však takový obraz většinou jen dráždivě.

Mládež ovšem může se dostat k pornografickým dílům pokoutně, vždyť jejich ukázky nalézá veřejně vystavené ve výkladních skříních, často hned vedle sešitů a jiných školních potřeb. Proti tomuto zlu bylo by nutno žádati

¹⁾ Dr. Fr. W. Foerster, d. c., str. 121—128.

rozhodně knihkupcův a obchodníkův, aby nedávali dětem do rukou nevhodných knih a obrazův, ani jich veřejně nevystavovali, majitelé restaurací, cukráren, holíren atd., aby neodebírali nemravných časopisů.

Rozlakomená chtivost lidská a obchodní spekulace ovšem těžko se dá přemoci poukazováním na jakékoli morální dobro člověčenstva; zde tedy třeba působiti zase na tuto hmotnou, obchodní stránku, a to bojkotem. Poněvadž jednotlivec sám by mnoho nesvedl, třeba bojkot organisovati, třeba získati pro tu myšlenku veřejné mínění. Veřejné mínění — toť moc, jež leží v našich rukou, v rukou většiny společnosti. Každý bez výjimky jest jeho spolutvůrcem, tlumočnickem pak jest denní tisk.

Bohužel, že tisk dnes sám často ještě podporuje pornografii uveřejňováním podezřelých inserátů, různých oznámení a dopisů, v nichž skrytě či zjevně doporučuje se nemravnost. Redakce sice za to „zodpovědnosti nebere“, je to věc obchodu — ale na čtenářstvu a obecenstvu je, směle slovem i skutkem protestovati proti tomu, jakož i proti všem, kteří píší, vydávají, prodávají nebo kupují spisy pornografické¹⁾. Bez zvědavých abonentův a kupujících nebude hanebných vydavatelů. A třeba ten bojkot byl s počátku slabý, jen sporadický, časem vzroste, a na všeobecnou výraznou žádost veřejnosti změní se brzy podoba věci.

4. Veřejné mínění konečně postará se svým vlivem o poslední ochranný prostředek proti pornografii — o pomoc státu zákonnou censurou.

Zákony tvoří poslanci, zástupcové společnosti. Nabude-li tedy většina společnosti přesvědčení o nebezpečnosti hrozícím z pornografie, bude žádati svých poslanců, aby přinutili úřady k energickému vystoupení proti jejímu rozšiřování.

A je to jistě jen požadavek spravedlnosti. Jak úzkostlivě střeží se prodej jedů zabíjejících tělo — tím větší jest povinnost bdíti nad strašným ve svých následcích jedem pornografie, jenž snižuje a zabíjí ducha i tělo! Když stará se stát o veřejné zdravotnictví na ulicích, v obydlích, ve školách, zvláště v době nakažlivých nemocí, když chrání obecenstvo před nebezpečím z falšovaných potravin, jest jistě stejně jeho povinností, chrániti ho před tím nejhorším mravním nebezpečím, plynoucím z pornografie ve všech jejích způsobách. V mnohých museích jsou zvláštní místnosti pro obrazy neslušného obsahu, kam možno vejíti jen dospělým s výslovným povolením — a na ulicích je dovoleno veřejně vykládati obrazy a spisy mnohem lascivnější, rozpustilejší, beze stopy umění.

V trestním zákoníku ovšem stojí také výslovně překročení proti mravnosti, ale zákon ten jest bezmocný nebo pomíjený, neboť pod volnost myšlenky nebo slova dá se konečně směstnati všechno . . . . A je zase směšné, když na př. německá policie censoruje Rubensa a klassické sochy a trpí zjevnou

¹⁾ Tak to učinily minulého roku ženy v Poznaňsku a podobná akce zahájena nedávno ve Strassburku. Ve vydaném svolání se praví: „Nezdviháme odporu proti nahotě v umění, ale proti lehkomyšlnému zobrazování, jehož původci pod rouškou umění působiti chtějí na špatné pudy lidské, a prohlašujeme, že více nevstoupíme do žádného obchodu, který necudností (obrazy, dopisnice atd.) vykládá nebo rozšiřuje“.

pornografii v pohlednicích i tisku. Třeba odlišiti svévoli, jež kazí i v diskretních záclonkách a průhledných šatech, od pravdivého krásna. Stát pak z ohledu na veřejnou mravnost a všeobecné dobro jak jednotlivců, tak celého národa, musí zabrániti překročení jistých hranic a ostrou kontrolou zakročovati zejména proti šíření tendenční nízké pornografie.

Všechny policejní předpisy a zákonitá ustanovení jsou jen prostředky repressivní, jež samy sebou málo by dokázaly, kdyby nebyl položen pevnější základ, o němž jsem mluvil spíše: lepší mravní a náboženská výchova celé společnosti, počínající mládeží a směřující k přemožení panujícího praktického materialismu životního spolu se všemi jeho konsekvencemi.

Úkolů těch jednotlivci sami nezmohou, a proto bude nutno postupovati tak, jako katolíci němečtí: utvořiti zvláštní svaz antipornografický, který by pracoval účelně ve všech těch směrech. Vždyť již i liberární strany poznávají vážnost doby: tak „České Slovo“ ohlašuje zřízení „ligy slušných lidí na obranu proti pornografii.

Práce ta nebude snadná, výsledky neobjeví se všude hned. Pornografie nikdy nezmizí úplně, jako nezmizí nikdy zlo se světa — koukol a pšenice porostou spolu až do času žní . . . . Jde jen o její omezení. Na bojovníky spadne jistě také lavina potup, znamenajících je celou řadou pěkných epithet: zpátečníci, fariseové, pruderisté, potlačovatelé svobody umění a p. Ale pro toho, kdo miluje vlast a zvláště mládež, komu záleží na jejím blahu časném i věčném, bude to práce stejně záslužná, jako boj s alkoholismem.

J. BÝŇOV.

Shakespeare William o antice.

(Dokončení.)

Ve třetím aktu jeví se úplné sklamaní Timonovo; nevěrnost a zrádnost mezi Athenskou elitou jest všeobecná. Perfidie, nízkost, přetvářka a licoměrnictví jsou na denním pořádku. Hlavní snahou těchto zchátralých lidiček jest hnusné požitkářství až do vyčerpání tělesných sil, smilstvo a bestiální ukrutnost.

„Kdo se nedá podplatit, jest blázen“, toť jedna z hlavních zásad Athenské elity. Otrok odmítající cenu zradě stojí zde nekonečně výše než-li zhýralý a perversní Athenský intelligent.

Celý život athenský byl touto hlízou zkažen; nebylo tu žádné upřímnosti ani přátelství, žádné věrnosti ani charakteru; vše tu prohnulo a páchlo až na míle od Athen.

Dobře tudíž kárá Timonův otrok chorobné přátelství těch, kteří přes noc zapomněli, co vše přijali od Timona:

Otrok. Ten lotr má ještě v břiše Timonovu hostinu;
Má se mu změnit v potravu,
On sám se změnil v jed?

Kuriosní dojem činí na nás, když čteme, kterak takový vysoký pán z města Athen sám o sobě doznává: „Byl jsem přec jen hodně hloupé tele!“ To ví o sobě, jest o tom přesvědčen velmi hluboce, ale nikoli, aby se polepšil, nýbrž, aby se nepřipravil o bakšiš. Tak hluboce poklesly Atheny! Cizinec, jenž patrně nebyl ani snad Hellenem se nad tím nápadně pozastavil a věc uváživ zvolal pln opovržení:

Cizinec. O jaká obluda jest člověk,
Když nevděk nosí na čele!

Úlisný pochlebňák, jenž za celou existenci svou měl býti Timonovi povděčen, v nouzi nepomohl ani tím, co by dal nebo dáti mohl žebrákovi. Cizinci a některý otrok v Athenách byli lidé šlechtní, ostatní obyvatelstvo téměř šmahem bylo sebrankou nečestných lidí, jichž nejvyšším ideálem bylo plné břicho a mrav jejich jako způsoby psi.

Otok soudí o tom správně, an dí:

Đábel nevěděl, co činí, když učinil člověka světovým mudrákem; lidské lotrovství ho o tom poučí. Jak dvorně přičiňuje se přítel Timonův, aby se objevil jako šibal. Dovolává se cnotných příkladů, aby sám byl podlý. Jeho přátelská politika jest jako těch, kteří by pod záštitou vroucí ohnivé horlivosti vypálili celá království.

Sluhové věřitelů čekají, spíše číhají na Timonn, jenž se obává vyjít ze svého pokoje. Vypravují si, že jdou pro peníze za to, že jich pánové nosí Timonem jim darované skvosty. Jeden z nich dokonce tvrdí:

Sluha: Bohové vědí, jak jest mi kyselo.

Vím, že můj pán promarnil jmění Timonovo.

Nevděk jest horší téměř než zlodějství.

Neustálým upomínáním rozlícen vyřítí se konečně Timon na čekající neodbytné sluhy svých věřitelů; na jejich křik volá: „Porazte mě tím k zemi, rozsekejte mě! Vyssajte mi krev! Roztrhejte mě na kusy! . . . Věřitel jest jako ďábel.“ Na konec káže ještě jednou sezvati své přátele k hostině, aby se zdálo, že pouze žertoval.

Člověk žasne nad nestydatostí této elity Athenské. Před chvílí nechtěli ubohému hostiteli a dobrodinci svému zapůjčit ani tolik, co mohli darovati žebrákovi, ba, naopak poslali sluhy se směnkami a dlužními úpisy nařídívše jim, aby se nikterak nedali odbýti a — a nyní už zase jdou na hostinu k Timonovi, samý sladký úsměv a úklona! Věru, takového podlého jednání nebyl snad nikdo se světě schopen mimo Atheňany! —

Však je tentokráte pohněvaný Timon napálil. Přivítal je jako vždy jindy, omluvy jejich vyslechl a uchlácholil všechny nevděčné přátele, načež poručil přinésti všechny pokrmy najednou v mísách pokrytých. Hosté se těšili šeptajíce si: „Královská hostina! Zajisté, jest tu vše, co jen peníze a počasí mohou poskytnouti.“

Mezitím si vypravují hosté, jak pochodil vojevůdce Alkibiades u senátu, přimlouvaje se velmi snažně za prominutí viny svého věrného přítele, jenž

se provinil proti zákonu. Alkibiades dovolával se svých dosavadních zásluh a ukazoval své četné jizvy, jež vytrpěl pro svou vlast. Jeho přítel získal si v těchto bojích velké zásluhy, pro něž by mu mělo býti odpuštěno. Alkibiades přikládá své zásluhy k jeho; ale ustrnulí, zkosnatělí pedanti nedbají ničeho. Přítel musí zemřít a Alkibiades jest vypověděn, že se zastal provinilce.

Uražen připomněl senátu, aby vypudil svou zpozdilost a lichvaření, jež zneuctívá senát a ztěžuje si trpce dále:

Jejich nepřátele jsem zapudil;
Oni čítali mezitím své peníze
A půjčovali je na vysoký úrok,
Když já krvácel z četných ran. —
Jest to má odměna? Jest to balsám,
Jež na rány vojevůdcovy uděluje
Lichvařící senát?

Alkibiades pomýšlí na pomstu. —

Pokrmly byly na stolích; laskavý Timon vyzval své přátele, aby zaujali bez rozdílu svá místa; hostina tato nemá býti jako hostina městská, kde pokrmy vychladnou, než se hodovníci dohodnou, kam se který může posadit.

Timon se modlí bohům prose, aby pokropili jeho společnost vděčností; aby nerozdali vše, nýbrž ponechali si vždy ještě něco, čím by mohli obdarovati; neboť kdyby bohové museli si vypůjčit od lidí, zanechali by je lidé na holičkách; aby neučinili hostinu milejší než toho, kdo ji dává . . . . Co se týče těchto jeho přátel, prosí, aby bohové jim nežehnali v ničem, podobně jako oni jemu nejsou ničím a k ničemu jsou vítáni“. Na to volá Timon: „Odkryjte mísy, vy psi a lízejte!“ Mísy jsou plny teplé vody, Hosté hledí zaražení, co se děje, kdežto Timon uděluje jim spasitelná napomenutí takto:

„Vy bando populatých přátel,
Ať nikdy nespátíte lepší hostiny!
Pára a vlažná voda jest vaše cnost . . .“

Jejich pochlebenství, jímž ho zaslepili, smývá se sebe a leje jim je ve tvář. Jejich dílo nazývá „kouřícím šibalstvím“, oni sami jsou „usměvaví, prokletí paraziti“, zdvořilí ničemové, uhlazení vlci, populární medvědi, bláznové štěstí, přátelé stolů, majky, úklonkáři, minutové ukazováčky . . .

Od této doby přeje si Timon, veliký horlитель pro svou vlast, národ a pro hl. město Atheny, aby se propadly. Na věky nenávidí lidí a lidství.

Ve IV. aktu vystupuje ubohý Timon jako psanec, za městem volá:

. . . Nevolníci, kradte!
Neboť vaši pánové jsou jen větší zloději,
Kteří pod firmou zákona kradou.

Toto místo věru nepotřebuje výkladu, abychom poznali, v jakém mravním bahně vězely proslavené Atheny! A přece antikáři je velebí v každém ohledu až na výsost. Než slyšme Timona v jeho nářku dále:

„Prchám do lesa — nejdívější zvíře
 Jest mi tam milejší než-li člověk v Athenách.
 Zničte Atheny, vy dobří bohové
 A uvrhněte je v prach s lidmi, věžemi i valy!
 A dejte mi z příštích let semene vzrůsti
 Vždy větší nenávisť lidí! Amen“.

Nevolníci Timonovi se rozcházejí dělíce se o své úspory — chudi, však bohati na zármutek. Viděli lepší dny, když dobrý jich pán kvetl ve cti a slávě — a v bohatství. Nyní jest vše ztraceno. Všichni přátelé opustili Timona zanechavše jen křivé přísahy. I přicházejí k úsudku:

Kdo by nechtěl vzdálen býti bohatství
 Když vede k bidě a opovržení?
 Kdo by chtěl žiti v pouhém snu přátelství?
 Kdo přeje si v nádheře a pompu žití,
 Jenž jest pouze namalován, jako oni obarvení přátelé?

Timon prchl od sídla nevděku, opuštěn ode všech, které živil, a o něž pečoval; pouze jeho nevolník jde, aby ho vyhledal a v jeho neštěstí bez naděje na odměnu sloužil svému nešťastnému pánu. Ten žije v lese nedaleko Athen rozjímaje chorým duchem o lidském životě a o lidech v Athenách, kde

Mudřec kloní se před zlatým bláznem,
 S kopce jde všechno, nic přímého nežije
 V hellenské kletby hodné přirozenosti,
 Než jen darebáctví. Proto buďte proklety.
 Společnost a sváteční hemžení!
 Neboť Timon nenávidí lidí i sebe sama.
 Kletba všem lidem! —

Slyšeti bubny; Alkibiades táhne válečně na Atheny.

Na otázky jeho odpovídá Timon:

Já jsem misanthropos, lidí nepřítel.
 Tobě bych přál k tvému dobru, abys byl psem,
 abych tě aspoň trochu mohl milovati.

Timon vyčítává na to dlouhý seznam athenských neřestí, jichž ani nelze opakovati; celé město jeví se tu jakožto vyvrhel lidské společnosti, plno nešlechtnosti, nemravnosti, ukrutnosti, lichvy, smilství a neřádů všeho druhu.

K Timonovi do lesa přichází Apemantus; chválí Timona, že si oblíbil živobytí mudrcovo a živí se kořínky, oblečen v roucho otroka, kdežto jeho přátelé v Athenách chodí v hedvábí a pijí víno. Chce-li se kdo míti v Athenách dobře, musí se státi pochlebňíkem, hluboce se ukláněti a všechny neřesti vyvyšovati a za božské vlastnosti je vynášeti. Však nejvyšší a nejbohatší nikdy nebývají veseli, nýbrž žijí roztrhaný a nešťastný život, daleko horší než nejchudšího chudáka, jenž jest spokojen. Kdyby svět byl v moci Apemantově, dal by jej zvířatům, aby se lidí zbavil; tak se mu zprotivili obyvatelé proslavené Hellady. Athenský stát stal se lesem plným divé zvěři, jež se navzájem požírá. Jaké ušlechtilé řeči mezi sebou vedli učenci a boháči, poznáme z drastického dialogu.

Apem. Když nebudu míti co činit, navštívím tě opět.

Tim. Když mimo tebe nic nebude žiti, budeš mi vítán.

Raději bych byl žebrákovým psem než Apemantem.

Apem. Ty jsi čepice všech bláznů, kteří žijí.

Tim. Kdybys byl aspoň dosti čist, abys na sebe naplil!

Apem. Mor na tebe! Pro kletbu jsi příliš špatný!

Tim. Každý lotr, který stojí u tebe, jest čist.

Apem. Není jiného malomocenství, než co ty mluvíš.

Tim. Když jmenují tebe. —

Uhodil bych tě, kdybych nenakazil ruku svou.

Apem. O kéž by jazykem mým nakažena zhníla.

Tim. Pryč, mládě prašivého psa!

Mně usmrtí hněv, že ty žiješ.

Jest mi zle, když tě vidím.

Apem. O kéž bys pukl!

Tim. Pryč, ty ohyzdo!

Jest mi líto kamene, jimž po tobě hodím. (Hodí kamenem).

Apem. Ty bestie!

Tim. Ty otroku!

Apem. Ty žábo!

Tim. Ty lotře, lotře, lotře! . . . .

Toť věru cosi, co se shoduje s řečmi velebiletův uhlazených způsobův a forem života v Helladě vůbec a v Athenách zvláště. Tak zušlechťovalo Řeky jejich vysoce vyspělé umění!

K Timonovi přišli zloději; neboť se rozhlásilo, že našel poklad. Timon jim nezazlívá; neboť jsou aspoň upřímní; potřebují mnoho potravy a lidí jísti nemohou. Ostatně v Athenách krade se bez konce a míry. Ani lékařům

Athenským nelze důvěřovati; léky jsou jedovaté a vraždí více než lupiči uloupí. V Athenách každý člověk na potkání jest zloděj . . .

Věrný sluha přišel k Timonovi, zaplakal nad jeho zbědovaným stavem; opět odsuzuje elitu Athenskou, on dí:

Co jest na zemi horšího než přátelé,

Kteří svrhnu šlechtěného v nejhlubší prohlubeň?

Dojem veliký činí věrný sluha, jenž se slzami v očích prosí, aby nešťastnému pánu svému směl v jeho neštěstí dále sloužiti; bez veškeré odměny chce snášeti jeho nouzi a bídu jako dosud žil s ním v jeho hojnosti. Byl to snad jediný šlechtěný člověk v Athenách — a to byl otrok!

Celou nahotu vzdělancův a umělcův Athenských znázorňuje Shakespeare v V. aktu svého dramatu.

K Timonovi přicházejí také umělci a básníci, aby ho navštívili a — něco od něho dostali; neboť slyšeli, že má mnoho peněz, že obdaroval svého sluhu. Jejich návštěva má jim získati zdání šlechtěnosti. Timon chce jen zkoušeti své přátele; brzy opět objeví se ve vši své slávě v Athenách. Naslibují mu, co jen mohou; neboť to stalo se módou v Helladě; dostáti slovu vyšlo mimo obecný lid z obyčeje. V případě, že by Timon skutečně byl zchudl, nic mu nedají. Slíbiti jest móda a zdvořilost; dostáti slovu jest druh poslední vůle v závěti, jež u toho, kdo ji plní, prozrazuje velikou slabost rozumu.

Rychle musejí Timona vyhledati; neboť ten jest škůdcem vlastního štěstí, kdo přijde pozdě.

Timon, jenž stoje opodál neviděn, poslouchá a soudí o malíři:

Znamenity umělče! Nemůžeš žádného špatnějšího člověka namalovati než-li jsi sám.

Každý z umělců těchto důvěřuje šibalovi, jenž mocně klame.

Na otázku, kdo by to byl, ukazuje jim Timon názorně:

Ty jdi tou cestou a ty onou, přec zůstanete po dvou:

Stojí-li každý z vás osaměle, sám,

Jest mu přec lotr společníkem.

(K malíři.)

Nemají-li tam, kde ty stojíš, státi dva lotři,

Nepřibližuj se k němu.

(K poetovi.)

Nechceš-li nikde dlíti,

Leč kde jest jen jeden dareba, odejdi od něho . . .

Mezitím schylovala se na Atheny pohroma od vojska Alkibiadova. V této tísní vzpomněli si vděční senatorové na Timona, jehož věrným přítelem byl Alkibiades. Radové nabízejí Timonovi lásku, statky i vládu nad Athenami, jen aby šel a ukonejšil rozezleného Alkibiada. Leč marně; Timon už si dříve vyhlédl místo pro svůj hrob. Radové plní strachu se vracejí, aby prosili Alkibiada o smilování. Jak dříve pyšni a naduti, tak nyní poníženež zkrroušeni a plní pokory. Alkibiades byl lepší než oni, i odpustil zločinnému městu.

Dr. JOS. KRATOCHVIL.

Filosofo Seneky rozprava o blaženém životě.

(Dokončení).

Hlava XXI.

1.— Proč onen nazývá se stoupencem filosofie a přece v bohatství žije? Proč učí, že bohatstvím nutno pohrdati a přece je chová? Míní, že životem nutno pohrdati a přece žije? Že nutno pohrdati zdravím a přece se o ně co nejpečlivěji stará a to nejlepší si přeje? Proč nazývá vyhnanství prázdným slovem a říkává: „což zlého jest na tom měniti krajiny“, — a přece, když je trochu to možno, ve vlasti chce sestárnouti? Dle jeho mínění není rozdílu mezi dobou dlouhou a krátkou a přece, nepřekáží-li nic, rozšiřuje svůj věk života a těší se ve vysokém stáří z čilého žití.

2.— (Odpovídám na to): On pouze tvrdí, že věcmi těmi máme pohrdati, nikoliv však jich nemíti, ale míti je bez úzkostlivosti. Neodmítá věci těch od sebe, ale mizí-li, nechává je klidně zmizeti. Bohatství na příklad, kam může štěstěna bezpečněji uložiti než tam, odkud bez nároku držitele může zase zmizeti?

3.— Ačkoliv M. Cato¹⁾ chválil Curia a Coruncania a celý onen věk, kdy majetek několika stříbrných plíšků za zločin byl pokládán, hodný zakročení censorova, přece sám měl na 40 millionů sesterciů, méně sice než Crassus²⁾, více však než Cato Censorius; a porovnáváme-li jej s dědem, tu překonal děda o mnoho více než jej Crassus. A kdyby byl býval měl bohatství ještě větší, jistě by jím byl nezhrdl.

4.— Moudrý muž nepokládá se nikdy za nehodna jakýchkoliv darů štěstěny. Nemiluje bohatství, ale rád je přijímá, nepřijímá ho ovšem do duše, nýbrž jen do domu svého. Když je má, tedy jím nepohrdá, nýbrž uchovává si je a jest mu milo, když jeho ctnosti větší množství látky jest podřízeno.

¹⁾ Marcus Cato z Utiky jest pravnuke známého Catona staršího, přijímá Censorius. — — Marcus Curius a Tiberius Coruncanius byli mužové vynikající jednoduchostí a bezmeznou nezištností.

²⁾ Crassus byl známý boháč římský.

Hlava XXII.

1.— Kdo by pochyboval, že mudřec v bohatství lépe může ducha svého rozvinouti než v chudobě! V této jen jediným způsobem může se ctnost projádniti, že totiž nedá se pohnouti ani potlačiti, naproti tomu v bohatství široké otvírá se pole pro střídmost, štědrost, pro píli, dobré užití i šlechetnou mysl.

2.— Moudrý muž nebude sebou pohrdati, byť by byl i sebe menší postavy, bude mu však milo, je-li postavy vysoké; i při slabém těle nebo i po ztrátě oka bude silným dosti, raději však si bude přát síly tělesné a to tak, že bude věděti, že má v sobě něco ještě mocnějšího. Špatné zdraví klidně bude snášeti, ale dobrého si bude přát.

3.— Leccos zajisté, byť pro podstatu věci bylo jen nepatrné a mohlo zmizeti beze škody pro dobro hlavní, přece jen něco přidává se stále a ze ctnosti plynoucí radosti. Tak zajisté podporuje a těší bohatství mudrce, jako plavce vhodný a případný vítr, jako v zimě a mrazu krásný slunný den.

4.— Kdo z filosofů (mluvím o filosofech našich), kteří ctnost pokládají za jediné dobro, popírá, že věci t. zv. lhostejné nemají v sobě aspoň nějakou cenu, že jedny cennější mohou býti druhých! Některé aspoň něco cti v sobě mají, některé hodně mnoho. K těmto patří i bohatství.

5.— „Proč tedy“, namítneš mi, „se mi vysmíváš, když u tebe totéž místo zaujímá bohatství jako u mne“. Věz, že nemají téhož místa. Mně kdyby zmizelo bohatství, nic by mi nezmezelo, leč ono, kdežto ty budeš mocně zasažen a bude se ti zdáti, že jsi sám ztracen, když ztraceno jen bohatství. U mne zaujímá sice bohatství jakési místo, ale u tebe nejvyšší a poslední. Bohatství mé jest, ty však jsi majetkem bohatství.

Hlava XXIII.

1.— Ustaň tedy filosofům zakazovati peníze: nikdo neodsoudil přece moudrost k chudobě. Může míti filosof velké bohatství, avšak nikomu neodňaté aniž cizí krví potřísněné, získané bez bezpráví vůči komukoliv a bez špinavých podniků. Vydávání budiž zrovna tak čestné jako bylo přijetí, ať nikdo při tom nenaříká, leč snad člověk zlovolný. Pokud je ti po chuti, rozmnožuj je, neboť bohatství není nečestné; ač mnohé jest při něm, co by každý svým chtěl zváti, nic přece nenalezneš, co by jedinec svým jedině mohl nazvati.

2.— Ovšem neodmítne od sebe dobrotivost štěstěny a nebude se ani chlubit ani stydět za dědictví čestně získané. Bude však míti přece něco, s čím by se pochlubil, když otevře dům svůj a nechá celé obci přistoupiti ke svému statku a řekne: „Co kdo za své pokládá, nechť si odnese.“ O velký, nejkrásnějším způsobem zbohatlý muž, který i po těchto slovech ničeho neztratí. Myslím tedy, že když úplně bezpečně a jistě poddal se zkoušce lidu, když nic nečestného nebylo u něho nalezeno, pak odvážně a zřejmě budiž bohat.

3.— Moudrý muž nedovolí, aby ani jediný denar nepřešel jeho práh způsobem nečestným, ale také neodmítne a nevyloučí veliké bohatství, dar to štěstěny a plod ctnosti. Proč medle neměl by mu popřítí místa? Ať jen přijde, ať stane se hostem. Nebude je ani všude ukazovati ani ukrývati: první ukazovalo by na mysl hloupě pyšnou, druhé na ducha bázlivého a málomyslného.

4.— Nevyhodí je tedy, jak jsem pravil, z domu. Co by zajisté řekl? Zda „jsi mi neužitečné“, nebo „neumím bohatství užítí?“ Jako každý, maje nějakou cestu konati, byť by ji i pěšky mohl vykonati, přece raději na vůz sedá, tak i chudšas, může-li státi se bohatým, bude si toho přát, ovšem s myšlenkou, že bohatství lehké jest a snadno zmizeti může.

5.— Neuzná, že snad někoho jiného neb snad jeho samého tížiti bude. On obdaruje — proč napínate uši? proč otvíráte kapsy? — buď ty, kdož již dobří jsou, neb ty, které by rád dobrými učinil. Obdaruje, vybíraje s největší pečlivostí jen ty nejhodnější, ježto ví, že jak z dávání tak z odebírání nutno klásti účty. Rozdávati bude z důvodů správných a chvályhodných; neboť kde hanebně o své se přichází, tam špatný jest dar: bude mít kapsy otevřené, ale nikoliv děravé, z nichž by mnoho sice vycházelo, ale nic nevypadlo.

Hlava XXIV.

1.— Mýlí se, kdo se domnívá, že obdarovati někoho jest věcí snadnou: Jest při tom velmi mnoho nesnází, chceme-li s rozumem dávat, nikoliv dle náhody a rozmaru rozhazovati. O tohoto získám si zásluhu, onomu vrátím; tomu na pomoc přispěji, nad oním se slituji. Onomu přispěji, aby jej chudoba netížila a nesvírala, jiným nedám ničeho, ač nouzi trpí, ježto i po mém daru neměl by ničeho. Některým přímo vnutím. Člověk nesmí býti v této věci nedbalým. Nikdy neslíbím více nežli dám.

2.— „Ty tedy dáváš,“ řekneš, „abys zase dostal?“ Nikoliv, ale také ne, aby to bylo zcela ztraceno. Tak pohlížím na dar, že nemusí se sice vraceti, ale vrátiti se může. Dobrodiní musí býti tak uloženo jako hluboce zakopaný poklad, který nevykopáváme, leč v nejvyšší potřebě.

3.— Což nevidíš, jak mnoho příležitostí k dobročinění jest v domě člověka bohatého? Kdo zajisté nebyl by štědrým k občanům římským? Prospívati lidem jest úkolem přírody, ať jsou to již otroci nebo svobodní, ať ve svobodě zrozeni nebo propuštěnci, ať zákonně osvobozeni nebo z přátelství.¹⁾ Kdo člověk jest, tam pole jest pro dobrodiní. Může tedy i uvnitř svého domu peníze rozdávati a dobrodiní prokazovati, jež nemá jméno odtud, že jen dobrým se skytá, nýbrž že z dobré duše vychází.

¹⁾ Zákonně byl otrok osvobozen, když praetor holí, zvanou vindicta, otroka za svobodného prohlásil; když otrok jen u přítomnosti přátel nebo listem byl osvobozen, před zákonem to nestačilo.

Moudrý muž nebude prokazovati dobrodiní bezectným a zcela nehodným, ale také nikdy se tak nevyčerpá, že by nemohl štědře obdarovati, kdyby hodný přišel.

4.— Nevykládejte si tedy ve špatné to, co čestně, bez bázně a ze srdce tvrdí lidé, o moudrost se snažící. Hlavně pak si zapamatujte: Něco jiného jest, kdo se o moudrost snaží, něco jiného, kdo ji již má. Onen ti řekne: „Co k tomu mluvím, jest pěkné, ale já sám ještě v mnohém zlu se brodím. Nesmíš ode mne žádati vše dle mých pravidel, ač pracuji a měním se a snažím se pozvednouti ke vzoru vysokému. Až dostoupím tam, kam jsem si určil, pak žádej ode mne, aby moje konání odpovídalo slovům.“ Ten však, kdo již nejvyššího dobra lidstva dosáhl, jinak s tebou bude jednati a řekne: „Není první věcí, abys si dovoloval posuzovati lepší lidi než jsi sám: já však mám již důkaz, že jsem na dobré cestě, ježto se nelíbím špatným.“

5.— Abych ti však podal důkaz, který neodpírám žádnému smrtelníku, tož tedy slyš to, co ode mne můžeš očekávati, slyš, jak totiž vysoko cením každou věc. Prohlašuji, že bohatství není dobrem, neboť kdyby bylo, činilo by lidi dobrými. Když však to, co u špatných se nalézá, nemůže býti nazváno dobrem, odmítám bohatství jméno dobra. Ostatně však připouštím, že jest dovoleno je míti, že jest užitečné a že skytá mnoho příjemností v životě.“

Hlava XXV.

1. — Nuže dále! Poslyšte, proč nepočítám bohatství mezi dobra, a co jiného jím získám než vy, kdyžtě obojí za jedno jsme, že jest dovoleno je míti. Postav mne do velmi bohatého domu, kde zlata a stříbra jest stále dosti: nebudu se proto vypínati, ježto věci ty jsou pouze v mém domě, nikoliv však v mé duši. Postav mne na dřevěný most a vrhni mezi žebráky: nebudu proto přece zničen, když budu seděti mezi těmi, kdož nastavují ruku k almužně. Co zajisté na tom, nedostává-li se mi kousek chleba, když jistě vím, že zemřítí nutno? Ovšem jisto jest, že raději si vyvolím nádherný onen dům, než žebrácký most.

2.— Postav mne v nádherné obydlí a do líbezného zařízení: nebudu se proto nikterak za šťastnějšího pokládati, když budu míti měkký plášť a že hosté moji na purpurových sedadlech mohou seděti. Změň mou nádheru a nebudu nikterak nešťastnější, spočine-li unavená moje šíje na otepi sena, jestliže ležeti budu na polštáři, jaký v cirku mívají, z něhož sláma vylézá. Ovšem raději chci ukázati svoje smýšlení v rouchu slušném, než se zády nahými nebo polonahými.

3.— Dejme tomu, že mi všechny dny dle přání poplynou a že stále nové slavnosti se budou družiti k předchozím: nebudu se tím nikterak vychloubati. Změň v opak tuto blahovolnost času, ať duch můj tísněn jest na různých stranách ztrátou, zármutkem, všelikými úklady, ať není hodiny bez nářku: nebudu se přece za ubožáka považovati i za těch nejubožších okolností,

nebudu proklínati žádného dne, neboť jsem se postaral, aby nebyly dny moje nešťastné. Ovšem zase raději budu mírniti svoje radosti, než krotiti bolesti svoje.

4.— Tak řekne-li také znamenitý onen Sokrates: Učiň mne vítězem nad všemi národy, ať vezou mne na vyzdobeném voze Bakchově od východu slunce až do Theb, ať čekají na moje rozkazy nejmocnější králové: tu právě nejvíce budu si vědom, že jsem člověkem, když mne jako boha budou pozdravovati. K této tak nesmírné výši, přimysli si náhlý obrat, že zdobiti bych měl triumfální průvod zpupného a krutého vítěze, postaven na cizím voze. Vzpomeň si, že nebudu státi níže na cizím voze nežli na svém. Ovšem zase raději chci vítěziti nežli býti zajat.

5.— Pohrdám sice celým panstvím štěstěny, avšak přece, je-li mi poskytnuta volba, vyberu si věci lepší. Cokoliv mi připadne, bude mi dobré, ale věci lehčí, snažší a příjemnější budou mi přirozeně i milejší. Nedomnívej se, že bez námahy lze dosíci ctností, neboť jedny stále potřebují ostruh, druhé zase uzdy.

6.— Jako tělo musíme zdržovati na místě strmém, kde pak to jde do kopce, tak je poháněti, zrovna tak jsou i některé ctnosti na výšině, jiné v údolí. Zdaž možno pochybovati, že trpělivost, statečnost, pevnost a každá vůbec ctnost, jež oproti těžkostem se staví a dosud přemáhá, že vzhůru se snaží, vzpírá a bojuje?

7.— Není také stejně zřejmo, že štědrost, umírněnost a pokora vystupují? Při těchto ctnostech udržujeme tedy ducha, aby se nesřítíl, při oněch povzbuzujeme jej a pobízíme. Proto při chudobě užijeme těch nejmocnějších ctností, jež umějí dobře bojovati. Při bohatství zase oněch, které zmírňují obvyklý krok a tlak svůj zdržují.

8.— Když již tedy existuje tento rozdíl, tu ovšem raději budu vykonávati ty ctnosti, jež větší klid popřávají, nežli ty, které vyžadují krvavého potu. „Nežijí tedy jinak“ — praví muž moudrý plným právem — „nežli mluvím, vy však to jinak slyšíte; k uším vašim doléhá pouze zvuk slova, na smysl jeho však se netážete“.

Hlava XXVI.

1.— Jaký jest však rozdíl mezi mnou hloupým a tebou moudrým, když oba chováme stejné přání: hojně míti? — Veliký! U muže moudrého bohatství jest sluhou, u hlupáka vládcem. Moudrý nepovolí bohatství v ničem, vám dovoluje bohatství všecko. Zvykáte si na ně a lpíte na něm, jako by vám bylo slíbeno, že věčně je budete míti; moudrý muž však právě tehdy nejvíce přemýšlí o chudobě, když bohatstvím jest zasypán.

2.— Vojevůdce nikdy tak nevěří míru, aby se na válku nepřipravoval, jež třeba se právě nevedla, přece jen jest vypovězena. Vás tak mocně zajímá nádherný dům, jako by ani shořeti ani sřítiti se nemohl, veliké poklady, jako by nebylo pro ně žádného nebezpečí, jako by osud neměl dosti síly jej zničiti.

3.— Nečinně pohráváte si s bohatstvím, nestarajíce se o jeho nebezpečí, zrovna jako velmi často barbaři činí, když jsou obléháni a bez činu přihlížejí ku práci dobytých, kdyžť neznají strojů dobytých a nevědí co se zamýšlí se zařízením v dálce. Stejně také vy lpíte na svých věcech a nepomýšlíte, co nebezpečí na všech stranách hrozí, jež vám v okamžiku mohou odnést drahocennou kořist.

4.— Kdo by moudrému muži odňal bohatství, všecky jeho věci mu zanechal. Žijet v radosti z věcí přítomných, v klidu vůči budoucím. „Nejvíce staral jsem se o to“, praví onen známý Sokrates a vůbec každý muž, který pánem jest nad věcmi zevnějšími i nad sebou samým — „abych si nezařizoval život svůj dle domněni vašeho. Sneste si odevšad obvyklá svá slova: nebudu se nikterak domnívati, že mi něco vytýkáte, nýbrž že jen bloudíte jako ubohé děti“.

5.— Tak mluví muž, který plně moudrosti došel, jehož všech chyb zbavený duch pobádá, aby vytýkal poklesky jiným, ne proto, žeby je nenáviděl, nýbrž aby je napravil. K věcem již řečeným připojuji slova: Ještě jedná se mi o čest jména vašeho, nikoliv mého, ježto ctnost nenávidí a kaziti znamená ničiti sama sebe. Nepůsobíte mi bolesti, zrovna tak „jako ji bohům nepůsobí ti, kdo oltáře zneuctívají, ale na světlo vychází vaše špatné mínění a špatná rada vaše, třeba byla i neškodná“.

6.— Zrovna tak snáším vaše blábolení, jako dobrý a vznešený Jupiter hlupoty básníků, z nichž jeden křídla mu přisoudil, jiný rohy, jiný zase jej vylíčil jako cizoložníka a nočního potulovače, jiný jako tyrana vůči bohům a nespravedlivého vůči lidem, jiný jako ničitele uloupených a nad to ještě příbuzných svobodníků, jiný jako otcovraha a lupiče cizí, otcí náležející říše. Tím ovšem způsobeno, že lidem odňat byl stud před hříchem, když uvěřili, že takoví jsou jejich bohové.

7.— Avšak přece jen, ačkoliv mi ty věci nijak neškodí, napomínám vás ve vašem zájmu: v uctivosti mějte ctnost! Věřte těm, kdož již dlouho se o ni snaží a kteří k vám volají, že spějí za něčím velikým, co den co den větším se jeví. Ctnost samu ctěte jako bohy a ty, kdož pro ni se rozhodli, jako její kněze. A kolikrát koliv svaté toto jméno vyslovíte, dávejte pozor na jazyk.¹⁾ Tato slova nevztahují se, jak mnozí se domnívají, na výraz pochvaly, nýbrž přikazují mlčení, aby oběť správně mohla býti dokončena a by nebyla rušena žádným špatným slovem. Jest pak ještě potřebnější, poručiti vám, abyste pozorně a bez hlesu poslouchali, kdykoliv z onoho orákula nějaká slova vycházejí.

8.— Když přijde někdo a potřásaje klapačkou vynucené lži pronáší, když mistr v zařízení, s vysoce pozdvíženou rukou rámě a plece krví zbrocuje, když jiný po kolenou se plaze divě pokřikuje a stařec v bílém oděvu přináší vavříny a za bílého dne pochodně nosí volaje, že některý bůh jest rozhněván:

¹⁾Favele linguis byla formule kněží při vykonávání obětí, kterou nařizovali mlčení, aby nikdo nezneuctil oběti nevhodným slovem, jež by bohové trestali. Zde užívá Seneka, někdy téhož obratu při řeči o ctnosti.

tu sbíháte se a posloucháte a druh v druhu sesiluje omámení, tvrdíte, že muž ten jest bohem nadšen¹⁾).

Hlava XXVII.

1.— Vizte Sokrata, kterak z onoho vězení, jež příchodem svým očistil a k vyšší cti povznesl než radnice mají, kterak k vám volá: Jaké to šílenství! Jaká to přirozenost, bohy i lidmi nenáviděná, jež ctnosti zneuctívá a zlovolnými slovy poskvřňuje věci posvátné! Můžete-li, tedy chválu vzdávejte lidem hodným; není-li vám to možno, nevšímejte si jich. Musíte-li již ošklivé svoji sprostotě dávatí průchod, tož zuřte druh proti druhu, neboť zuříte-li proti nebi, nepřipomínám, že rouhání se dopouštíte, ale také úplně nadarmo se namáháte.

2.— Byla kdysi doba, že byl jsem terčem vtipů Aristofanových a tu celá družina komických básníků vrhla na mne otrávené své oštěpy: ale právě těmito útoky oslavena byla moje ctnost. Prospíváť ji vyvésti ji někdy na světlo a vyzkoušeti; nikdo zajisté nepoznává lépe její cenu, než kdo přezkoušením její sílu vyzkoumá. Podobně také tvrdost křemene nejlépe prozkoumáme křesáním.

3.— Chci státi jako ojedinéle nějaké skalisko v širém moři, na něž vlny neustále se všech stran narážejí a přece jim ani nepohnou, ani stále po tolik věků opětovnými nárazy nezničí. Vyskočte proti mně, podnikněte na mne útok. Tím právě, že neochvějným zůstanu, přemohu vás! Proti věci pevné a neochvějné vše to, co naráží, jen ke své škodě síly vyčerpává. Hleďte si tedy nějaký předmět měkký a podajný a ten probodávejte svými šípy.

4.— Vy tedy chcete zkoumati vady jiných a jiné posuzovati? Vy se odvažujete tázati, proč onen filosof příjemněji bydlí, tento zase nádherněji se stravuje? Nádorky cizí vidíte a že sami vředy pokryti jste nepozorujete? Jednáte zrovna tak, jako kdyby někdo vysmíval se mateřským skvrnkám a bradavkám, ano by jeho tělo jeho rozhryzáno bylo ošklivou nemocí.

5.— Vytýkejte Platonovi, že peněz požadoval, Aristotelovi, že je přijímal, Demokritovi, že jimi pohrdal, Epikurovi, že je promarnil, mně předhazujte třeba Alcibiada a Faedra. Ó, jak velice byste byli šťastni, kdybyste dovedli aspoň chyby naše napodovati.

6.— Proč nedíváte se raději na svoje vady, jež vás na všech stranách píchají, jedny zevně vás trápíce, jiné uvnitř palíce? — Vězte, že život lidský není tak dlouhý — vy ovšem příliš málo znáte svůj stav — abyste měli dosti pokdy pomlouvati ty, kdož vás jsou daleko lepší. — Tomu vy však nechcete rozuměti a tváříte se zcela jinak než stav váš vyžaduje. Jednáte zrovna tak jako přemnozí, kteří klidně sedí v cirku nebo v divadle, zatím co doma mrtvola je očekává nebo nepředvídané neštěstí nějaké²⁾).

¹⁾Seneka zde naráží na fanatické projevy náboženského nadšení: klapačka (sistrum) byl nástroj při bohoslužbě egyptské Isidy, sestávající z plechu a kovových tyčinek; zaříznutí do rukou připomíná kněze Bellony a Cybele; vavřín byl u egyptských kněží odznakem nadšení a věštění, pochodeň symbol očistění.

²⁾Odkazuji čtenáře na úvodní slova, jež jsem předeslal celé této rozpravě Senekově, aby pochopil náhlé zakončení její.

„Z cyklu úvah IV.“

ILJA.

Mládež a četba.

(Dokončení.)

Paedagogové stále naříkají na zпустlost mládeže a hledají kořen její. Našlo by se jich několik, z nichž bychom dovodili veškerou zchátralost mravní u mládeže. Jedním z nich bez odporu jest četba, o níž promluvíme několik slov.

Mládež není v četbě vybíravá, čte, co jí přijde do rukou, ale čte pozorně, tak že jí nic neujde. Následkem toho třeba dávatí pozor, co mládež čte a možno-li, zabrániti jí v tom, byť to stálo cokoliv.

Nejvíce rozšířena bývá četba, jež vyšla ve „Světové knihovně“ a sice proto, že jest velmi laciná. Při tom arcif nejsou vybírány věci s přísností mravní a tak mládež tam nalezne i Mussetovy „Novelly a povídky“, jež málo se hodí mládeži. Nehodí se ani širokým vrstvám líčení muže, jenž najednou miluje a svádí dvě ženy, vdanou a vdovu, a při tom neví, kterou vlastně miluje. V povídkách nalézá se plno vtípů o duchovenstvu.

Nejvíce románů obírá se „láskou“ a bystré dívčí hlavinky mají toho mnoho zapotřebí, aby si něco podobného přečetly.

Dobře známe lokálky novinářské o seškrábaných hlavičkách sirek, vypití roztoku fosforu z nešťastné lásky. Bohužel, není to nic nového. Dnes hoši a děvčata, sotva to odrostlo škole, již mají „lásku“ a obyčejně hned velmi „nešťastnou“. A stihne-li již někoho ten osud nešťastné lásky, no, můj ty Bože! Moderní člověk přece ví, co má dělati! Zapomenouti a trpěti? K smíchu, proč by se prodávaly revoly a jedy? Konečně, proč by se stavěly mosty nad hlubokými řekami?

Divadlo, román, falešní hrdinové a heroiny života ukazují cestu, noviny píší o nich s nadšením, nimbus glorioly obestírá laciného mučedníka.

Romány pletou mnohým hlavy, o tom nemůže býti sporu.

Při tom arcif jest nejlepší, že censura taková díla beze všeho propouští. Jinak se representuje Anglie; v Londýně bylo 31./10. 1888. přelíčení proti vydavateli Vizettelymu, který vydal překlad díla Zolova „La Terre“ (Země). K porotě pravil státní zástupce „Předkládám Vám knihu, která jest oplzlá od začátku až do konce. Nevěřím, že by se kde nalezlo takové množství bestiální oplzlosti uzavřené mezi dvěma deskami svazku. Není ani věty, jež by svědčila o nadání literárním, nebo o vznešeném smýšlení, není ani jediného výjevu, jenž by prost byl nepravosti nebo oplzlých obrazů.“

Vizelly odsouzen k pokutě 2500 K a ke kauci 5000 K, že budoucně nevydá takové dílo. Kniha ta z Anglie zmizela! U nás se nyní vydává Zola

souborně a překážek žádných nedoznává. Skoro již se stane pořekadlem „kdo chceš vydat nejoplzlejší dílo, vydej je v jazyce českém“.

Něco v tom směru učiněno bylo, totiž „Ministr železnic r. 1897. vydal výnos proti obchodu knihami nemravného nebo závadného obsahu na nádražích. Ředitelstvím se nařizovalo, aby přísně dohlížela na obchod knihami na nádražích. Za tou příčinou mají předkládati kolportéři ředitelstvím seznam svých knih“.

Toto opatření jest pouze částečné a samo sebou nedostatečné. Nedostane-li „prašivou“ knihu na nádraží, obdržel ji jistě za nejbližším rohem!

Málo jest spisovatelů jako abbé Pietro Metastasio, který byl oslavován od celé Evropy pro své básnické plody, které vyšly tiskem a jsou škodlivější, čím jsou lepší. Mní se zde básně milostné! Čím v líbeznější, vroucnější a něžnější je oděl slova, tím více rozněcují v srdci ubohých, mladých lidí zář lásky nečisté. Asi před pěti roky vydal spisek v próse, kde zavrhuje své básně a dosvědčuje, kdyby je mohl všecky zničit a způsobiti, aby do jedné ze světa zmizely, že by to učinil stůj co stůj, i kdyby ho to krev stálo!

Tímto prohlášením Metastasio větší jest pochvaly hoden, než kdyby na sta nejskvělejších básní vydal, neboť těmito byl by si zjednal chválu u lidí, ale nyní chválí ho Bůh!

Zdá se, že jest těžko psáti v duchu nauky Kristovy za našich dob, poněvadž ten, kdo to učiní, musí projíti gehennou úsměšků a pohrdání nepřátel Kristových. Jasný příklad máme na slavném básníku katolickém, Juliovi Zeyerovi, jež smýkalo „Právo Lidu“ blátem a posmívalo se mu surově, že otiskl v „Novém Životě“ „modlitbu k Panně Marii!“

Nejnovější záplava dobrodružné literatury našla nového rozhojnění. Časopisy oznámily souborné vydání spisů J. F. Coopera, zakladatele „indiánské povídky“ a krále a praotce všech skalpovaných bělochů, zakopaných tomahavků a bůvolích stád na preriích . . . Bylo by povinností denního tisku na to upozorniti, tak jako na škodu románů detektivních.

Podivuhodno jest, že život samých spisovatelů valně se obráží v jejich duševních plodech. Již D' Alembert, Rousseau, Schopenhauer, Sandová a j., kteří váleli se v bahně, mravní hnilobu vkládali do svých spisů, aby zmrzčili vše kolem sebe. Žid Gabriele d'Annunzio napsal román „Il fuoco“, kde odtahuje vlastní nitro a nemravný svůj život a líčí vlastní bezcharakternost, kterou připravil o čest a o všecko jistou divadelní umělkyni, která se židovi tomu poddala.

Původní literatura naše bývá spíše ušetřena podobného bejlí, ale také ne vždy. Zvláště z novější generace míní někteří, že psaním nemravným stanou se obdivovanými a národ že je bude korunovati.

V. Houdek vydal „Vykvetly blíny“ (poesie), kde nejvíce čísel jest čistě „bordelových“, odpuzujících a kalem až zápáchajících. Na př., praví: „Žena není ničím jiným než „plodnou samicí“, stvořenou k ukojení vášně“.

Tomuto druhu literatury říkáme pornografie.

„Jest především pornografie zjevná, která má s uměním společné leda to, že užívá kresby a barev — a s literaturou to, že užívá psaného slova k dráždění smyslů. Tuto nutno pleniti bezohledně, vždy a všude, při každém kroku“. (Lucyan Rydel).

Tento mor pornografický dostal se k nám z Ruska a Francie. Nuže, jaký obraz si vytvoří mládež, budo-li čísti povídku „Čtyry“ od Anatolije Kamenovského († 1877), kde zmocní se poručík Nagurskij ve vlaku a na lodi z Petrohradu do Saratova čtyř žen, aby jich zneužil!

V povídce „Leda“, chodí hrdinka doma zcela nahá pokrývajíc svoji nahotu pouze zlatými trepkami (!) Zahrávajíc si s hochem Noloďou Šubinským praví „Proč jsi takový stydlivý? V mládí nemáte se ničeho stydět!“

O tomto díle praví Gornfeld, že Leda jest pravá prostopášnice, a že v každém řádku jest cítit jak autor líže pohledem její nečistotu.

Podobně se nám uhnízdil v obci čtenářské Arcybašev, jehož „Jitřní stíny“ a „Hrůza“ jsou oplzlé novelly. Nejhorší dílo-však vykonal jeho proslulý „Sanin“. Jinde ho skonfiskovali a my ho máme na očích u každého knihkupce. Jen pro orientaci jedinou scénu. „Sanin se zpěvákem Ivanovem uslyševše na procházce smích koupajících se žen, plíží se k místu, aby se pokochal pohledem na nahé tělo ženské. Sanin vybízí druha, aby se šli podívatí a na nerozhodné jeho námitky tvrdí: „Není ani jednoho mužského, který by nechtěl viděti hezkou ženu nahou . . .“ Když koupající se, mezi nimiž byla též Karsavinova, je spatřily, rozlehl se křik a smích radostný, který bylo slyšeti, když Sanin s Ivanovem odcházeli.

Podobný výjev jest u Gorkého, u něhož Vareňka Olesova byla by zabila Polkanova, jenž náhodou ji spatřil ana se koupala, kdyby měla něco po ruce. Vareňka viděla v tom urážku, že mužský kochal se pohledem na ni, ana se koupala, u Arcybaševa dívky byly spokojeny, že na ně hleděl mužští a měly z toho radost.

Je-li správnou primitivní these Przybyzsevského „Na počátku bylo pohlaví“, pak dlužno pokládati Sanina za typickou formaci její, za samčí bestii, krácejší bezohledně vpřed i přes mrtvoly a rvoucí cestou životu z rukou teplou, krvavou kořist. „Já vím jedno“ praví kdesi hrdina románu, „já vidím a chci, aby pro mne život nebyl trápením . . . . Za tím účelem třeba ukájeti své přirozené chtíče . . . Chtíče jsou všim: když v člověku umírají, — umírá i jeho život, a když ubijí své chtíče, — ubijí sebe“!

O tomto díle praví již vzpomenutý Gornfeld, že „Sanin jest nestvůrná karikatura!“

Mnohem lépe jest postaráno o literaturu v Americe, kdež básníci jsou vesměs bezúhonní, co se mravních věcí týče i Edgon Poë není nikde mravně zvrhlým ve spisech svých. Čtenářstvo samo opovrhuje knihami, kde cizoložství, nemravnost a ženská nahota se opěvují.

Kěž bychom to mohli říci i o sobě!

Nezbývá nic jiného, než učiniti očistný řez, ať to stojí cokoliv!

Chceme míti mládež zdatnou a takové knihy bychom jí dali do rukou? Zajisté nikoliv! Naopak musíme jí dáti výstrahu před podobným nebezpečím, které s počátku otráví duši a pak uchvacuje ďábel i tělo!

Pozor na četbu!¹⁾

„Mládež v přírodě.“

Mládež nemožno stále držeti v zajetí doma, mezi čtyřmi stěnami, nýbrž, pokud tělo má se otužovati a siliti, nutno, aby byla často ve styku s přírodou. Jest ona matkou všech, — tedy i mládeže a není podivno, že mládež k ní lne plnou silou, skoro vášní své jaré, něžné, nezkažené mysli.

Přísluví dí „Vzduch — Boží duch“ a jest to pravda. Čistý vzduch prosycený vůní luk a ozonem lesů jest první podmínkou zdárného vývoje tělesného. Pravdu toho dosvědčuje nám pohled na mládež venkovskou kypící zdravím, — buclaté tvářičky, plně zdravá červeň, zatím co mládež městská vyznačuje se chatrným zdravím a barvou valně pobledlou.

Není-li závažných okolností — a těch myslím není, — nutno mládež pouštěti do přírody a nesmíme se horšiti, že snad někdy jeví se nám mládež jako malá hříbátka, když byla puštěna s uzdy.

Nesmíme zapomínati, že jsou to děti a my, že jsme nebyli lepšími.

Pohyb na čerstvém vzduchu, prosyceném vůní lesní, v zahradě naplněné vůní květin, růží, fialek a j., není ničím jiným než provětráním plic, které v dusné světnici mnohdy po dlouhý čas nuceny jsou vdechovati výpary nezdravé a zkažené.

Tělo se utužuje na čerstvém vzduchu, ale i mysl nabývá zvláštního uklidnění a povznesení.

Organismus mládeže nemůže se vyvinouti plnou měrou a utvrditi bez volného pohybu v přírodě. Mírný běh a hry, jež obyčejně mládež provádí v patřičné míře, nemohou škoditi, a když mnozí vážnou chorobu na vrub sportu přičítají, pak to byl sport nemírný, náruživý!

To se však nestane, bude-li nad mládeží patřičný dozor učitelstva. Vycházky do přírody má činiti hlavně mládež školní, jež po celý den neb jeho valnou část musí přebývati v dusných, mnohdy neprovětraných světnicích školních.

V přírodě můžeme mládež upozorniti na různost květin, nádheru barev, imponující krásu, rozmanitost složení. Jako čisté, krásné jsou květy, takový má býti i život mládeže. Vizme jen lilii, stvol vysoký tyčí se majestátně vzhůru k nebeským výšinám a květ černě bílý vydává mohutnou vůni. Lilie má býti

¹⁾ Prameny: „Vlast“, „Vaterland“, „Zvon“, „Hlídká“, „Soc. dem. společnost“, „Cesta spásy“.

odleskem duše mládeže, čistého srdce pozdvíženého vzhůru k ztracenému ráji, jež jednou má se každému dobré vůle státi rájem nalezeným!

Fialka v houšti skrytá — po vůni ji poznáš, — učí mládež skromnosti a nedbá, aby byla obdivována světem a velebena; červená růžička — odlesk mládí šťastného, bezstarostného jest zároveň symbolem čisté lásky. „Milujte se vespolek jako já jsem miloval vás, pak poznají, že jste moji učedníci, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ Růže žlutá zrovna číší žárlivostí, závistí, i my říkáme „bledá závist“, což ostatně nalézáme i u básníků římských. Kopřiva mané nás upomíná na lidi skrývající se, aby nám uškodili svým žahadlem, kdykoliv se jim naskytne příležitost.

Hle, květiny k nám mluví jasně a přesvědčivě!

Matka příroda poučuje svou mládež sama ve svém vznešeném chrámě! Vždyť již samým Bohem určena prvnímu člověku překrásná zahrada — Eden — za podíl.

Stvořen Adam a postaven do zahrady plné překrásného stromoví, mohutnou vůni vydávajících květin. Proč mu nevykázal Bůh za příbytek palác, proč jen zahradu?

Volná příroda byla prarodičům darem nejvzácnějším — po hříchu byla jim odňata a vstup do Edenů zapovězen.

Upomínkou naší mládeži na ztracený ráj jest měsíc květen, kdy příroda odívá se květem, dýše libou vůní a vzhledem svým působí i na odvrácení chmúr duševních. Vlívá v mysl zvláštní pocit lehkosti a radostného vznětu.

Kdož jiný to pocituje lépe než mládež vnímající veškerou krásu nezkaženým srdcem!

Ničeho není třeba v přírodě než obracet její úbělové listy a poučíme se více než z knih se sebe větší péčí napsaných. Jedno však nutno, totiž umění čísti v této knize, kterou rozevřel Bůh před našimi prarodiči, ba, o něco dříve než je samé stvořil.

Mládež naučí se čísti v této knize a zamiluje si ji. Vždyť jednou právě ona může se státi pramenem výživy jednotlivců, snad jednou pilné ruce mládeže budou proměňovati ztvrdlé hroudy v záživný chléb.

Již na počátku řekl Bůh: „Trní a hloží tobě ploditi bude“. Než, milá mládeži, ty musíš to trní proměnit v stolistou růži a ještě ta nebude bez trní. Utrpení bude údělem tvým, ale jednou, věř, že vše se změní v květiny rajské — bez trní, dýšící sterou vůní v krajích zasvětných.

Když se zdá, že tě opustilo vše, zajdi si do přírody a duch tvůj oživne, nové nadšení k životu vnikne ti v hruď zkormoucenou a nezbude ti než vyznati „život jest přec jen krásný!“

Ať již učitelé, nebo rodičové jsou průvodci mládeže přírodou, nutno přihlížeti, aby mládež přírodu neochuzovala pokud možno. Nejen pro ni,

ale i pro ostatní zřídil ji Bůh. Mnohdy není ani jedno postřehnuté kvítko před mládeží jisto. Utrženo zvadne za krátko a ocitne se obyčejně nedaleko v chomáči jiných zašlapáno.

Nalézají mnozí výmluvu, že kvítko, byť i neutrženo brzy odkvete, a že nic nedělá, zda dnes či zítra uvadne. Taková bývá filosofie mládeže a přece zdrženlivostí dokumentoval by se jen cit mládeže, který u jednotlivců jest nadmíru vyvinut, zvláště je-li mládež trestána. Tehdy nařká a pláče, ba i tehdy se ukazuje cit, když rodiče brání, aby si nedospělé děvče nehledalo známost. Ráno se napíše psaníčko. Dnes nebudu již mezi živými, nemohu již déle žít, protože jste neměli se mnou citu . . . a konec bývá v lokálkách novin.

Pořádá-li se výlet z města na venkov bývá obyčejně zastávka nezbytná v hostinci. I tam dovolme mládeži dospělejší zahrát si kuželník, kulečnick a j., arcíř s úmyslem konati vše tak, aby se to Bohu líbilo.

Sv. Karel Boromejský kdysi hrál kulečnick s jinými spolubratry. Mezi řečí naskytla se otázka, co by každý dělal, kdyby za hodinu měl zemřít. Jeden pravil, že by vyhledal svého zpovědníka, druhý, že by se šel domodlití brevíř, ale sv. Karel mlčel. I bylo to divné ostatním, vždyť sv. Karel tehdy již byl v pověsti světce. Tázali se, co by dělal. On odvětil. „Sehrál bych tuto partii kulečnicku do konce!“ Odpověď byla všem divnou i tázali se po vysvětlení. I pravil: „Začal jsem hrát s úmyslem konati vše tak, abych Bohu se tím líbil a neurážel ho.“

Z toho vidíme, že můžeme se bavit i takto slušně, arcíř nikdy nesmíme překročit hranici k hříchu!

Nepokládejme mládež vésti do přírody za ztracený čas, ne jednou máme to vynahrazeno, ale desateronásobně. Mládež s novou chutí pak pustí se do práce, nebude zanedbávat svých povinností, ba, jak krásně se pracuje, vždyť mysl se čilá a vnímavá.

K sv. Janu, miláčku Páně přišel kdysi myslivec a zastal ho jak se pohrává s holubičkou. Divil se jak světec může takto mařit čas. Sv. Jan pravil: „Proč pak nemáš luk svůj stále napjatý?“ „Kdyby byl stále napjatý, pozbyl by pružnosti, a kdybych ho potřeboval, nesloužil by mi;“ „Tak jest to i s člověkem, kdyby stále pracoval, vyčerpá své síly, a „kdyby jich potřeboval, nesloužily by mu“.

Nesmíme tedy žádnou slušnou, zábavu ani u naší mládeže odsuzovati.

V přírodě připamatujme mládeži i Tvůrce, jenž tento kolos stvořil a řídí svou věčnou vůlí, abychom obrnili ji proti útokům různých Mácharů et consortes. Nechť často vzpomíná na výrok Ciceronův (De natura deorum). „Spatříš-li veliký, krásný dům, nenapadne ti, třeba bys neviděl jeho vlastníka, že dům vystavěly myši nebo lasice. Ale ještě méně možno věřit vážně, že tato velkolepá světová nádhera, tato rozmanitost a krása věcí nebeských, tento ohromný obor moře a pevniny povstal jen tak náhodou“.

FRANTIŠEK GOGELA.

Květena biblická.

(Dokončení.)

D. Trní.

S trním a bodláčím setkáváme se v Písni sv., kde se děje zmínka o plotech, trestu neúrody, zpusťování, místech pustých, nedbalosti a pod. Poněkud bližším označením jsou zde: spina alba, rhamnus, palinrus, carduus, ostatek trní uvádí se pod hromadným názvem: trní, hloží, bodláči, (spinae, vepres, tribuli.)

Hloh obecný. (*Crataegus oxyacantha* L.) a hl. jednosemenný (*C. monogyna* Willd.) jsou známé u nás trnitě keře, které rostou v celé Evropě, v Orientu a severní Africe; pěstují se také za ozdobu v sadech s květy plnými, bílými nebo růžovými; Němci zovou je: Weissdorn, dle světlé šedé kůry; planě zřídka rostou jako stromy a hodí se dobře do plotů.

„Týmž způsobem i v zahradě hloh (spina alba), na němž každý pták sedí“. Bar. 6, 70. — o ničemnosti modloslužby.

Řešetlák počistivý (*Rhamnus calhartica* L.) z řádu řešetlákovitých — Rhamneae, jest keř, jehož větve trnem ukončují, má listy vejčité, květy drobné, nazelenalé a plody drobné, černé, kulaté; roste na keřnatých stráních, v pobřežních křovištích, a jest rozšířen skoro po celé Evropě, Orientu a severní Africe; ve východní Asii jest ještě řada příbuzných druhů, jichž větve rovněž často trnovatěji.

„I řeklo všecko stromoví k bodláku (rhamnum): Pojď tedy ty a panuj nad námi. Kterýž odpověděl jim: Jestliže v pravdě berete mne sobě za krále, pojďte a pod mým stínem odpočiňte; pak-li nechcete, nechť vyjde oheň z bodláku (rhamno) a sehlí cedry libanské“. Soudc. 9, 14. 15.

„Prvé nežby poznalo trní vaše bodlák“ (rhamnum) Žalm. 57, 10.

Cišník kolcatý (*Paliurus aculeatus* Lam.) z řešetlákovitých, řečený také řešetlák trnivý čili židovský trn, jest asi 2 m vysoký, velmi rozvětvený a rozestřený keř s vejčitými listy, jejichž řapík stojí mezi dvěma trny, z nichž jeden je dlouhý, rovný, druhý kratší, podehnutý; roste na výslunných suchoparech v Malé Asii, severní Africe, na Kavkaze, v Evropě středomořské až po jižní Tyroly a Krajínu; dle Slobody ještě u Budína; dává se často do plotů.

„A vzroste na domech jeho trní a kopřivy a bodláči (paliurus) na hradech jeho“. Is. 34, 13. — trest nepřátel lidu israelského.

„Kdo mezi nimi nejlepším jest, jest jako hloh (paliurus), a kdo upřímým, jako trn z plotu.“ Mich. 7, 4.

Z trnitých stromů a křovin lze ještě uvést z řeštlákovitých:

Cicimek huňatokvětý (*Zizyphus spina* Christi Willd.) čili Kristovo trní, jest strom s bělavou korou na kmenu a větvích, listy vejčitémi, tupými, z mládí vespod huňatými; větve jsou posázeny trny; peckovice jsou velikosti třešně, vlašského ořechu, až malého jablka; roste v Palestýně, Egyptě, severní Africe a plody jeho se jedí.

Cicimek obecný (*Zizyphus vulgaris* Lam.) jest keř nebo stromek asi 3 m vysoký s křivolakými trnitými větvemi, plody jsou podlouhle vejčité, tmavě červené nebo žluté a sladké; roste v teplé Asii a jižní Evropě.

Cicimek lotosový (*Zizyphus lotus* Lam.) jest vysoký keř nebo stromek s trnitými větvemi, má menší peckovice než předešlý a méně chutné; roste na suchoparech v teplejší Evropě středomošské a severní Africe; ovoce jeho ode dávna v těchto zemích se požívá; v Odyssee mluví o něm Homér, že jest lahodné chuti (meli lotos).

Jest domněnka, že trnová koruna Kristova byla buď z cicimku huňatokvětého anebo lotosového.

Naše obecné bodláky a pcháče jsou:

Bodlák obecný (*Carduus acanthoides* L.) roste v celé Evropě a v Orientu.

Trubil čili ostropes (*Onopordum acanthium* L.) roste v celé Evropě a v Orientu, rod ve Středozeří a Orientu bohatě rozvinutý.

Pcháč kopinatý (*Cirsium Canceolatum* Scop.) roste v celé Evropě, Orientu a severní Africe. — Jsou ovšem ještě i jiné druhy.

Joas „poslal zase posly řka: Bodlák (*carduus*), který jest na Libanu, poslal k cedru libanskému . . . a hle zvířata, kteráž byla v lese, šla tudy a pošlapala bodlák“, (*carduum*) II. Paralip. 25, 18.

Mojžíšův hořící keř jest označen slovem: *rubus*; tímto jménem označují se v našich botanikách ostružiny, z nichž sotva která v oněch krajinách roste. Ex. 3, 2. 3.

• „Aniž z hloží sbírají hrozny.“ (de rubo). Luk. 6, 44.

„Místo ostružiny (*saiunca*) vzejde jedle, a místo kopřivy vzroste myrt.“ Is. 55, 13. — vysvobození lidu israelského.

Ostatní trní (*spinae*, vepres, tribuli).

„Trní a hloží tobě ploditi bude“. Gen. 3, 18 — země za trest.

Skopec vězící v trní za rohy, kterého obětoval Abraham. Gen. 22, 13.

„Místo pšenice nechť mi vzejde bodlák a místo ječmene trní.“ Job. 31, 40.

Obrácen jsem v bídě své, když zaboden jest trn“ (ve mne). Žalm 31, 4.

„Přes pole člověka lenivého šel jsem a přes vinici člověka nemoudrého, a hle, všecko porostlo kopřivami, a přikrylo svrček jeho trní.“ Přisl. 24, 30. 31.

„Cesta lenivých (jest) jako plot trnový“. Přisl. 15, 19.

Jako lilie mezi trním“. Cant. 2, 2.

„Jíní jako sůl sype na zem, a když mrzne (působí střechýly) jako vrchole bodláčí“. Sir. 43, 21.

„Veliké místo, v němž jest tisíc vinných kmenů, za tisíc stříbrných, trním a hložím bude.“ Is. 7, 23, 24, 25.

„Neboť roznícena jako jest oheň bezbožnost, bodláčí a trní sžije.“ Is. 9, 18.

„A zapáleno a sežráno bude trní jeho i bodláčí v jeden den.“ Is. 10, 17. = trest Boží na Israele.

„Nechť trní a bodláčí k boji povstane. Potru je nohama, spálím je vesměs.“ Is. 27, 4. = porážka nepřátel.

„A vzroste na domech jeho trní a kopřivy, a bodláčí na hradech jeho.“ Is. 34, 13. = trest nepřátel lidu israelského.

„Dám na poušť cedroví a trní a myrtoví a dříví olivové“. Is. 41, 19.

„A roztříštěny budou výsosti modly, hřích Israelův: řepík a bodláčí vzejde na oltářích jejich“. Os. 10, 8.

„Kdo mezi nimi nejlepší jest, jest jako hloh, a kdo upřímným, jako trn z plotu“. Mich. 7, 4.

„Nebo jako trní spolu se víže, tak hodování těch, jež vespolek pijí“. Nah. 1 10.

„Synové Ammonovi jako Gomorra: suché trní a hromady solné.“ Soph. 2, 9.

Zdali sbírají s trní hrozny a s bodláčí fíky? Mat. 7. 16. Luk. 6, 44.

Símě mezi trním. Mat. 13, 7. Luk. 8.

Kristova koruna z trní. Mat. 27, 29., Mar. 15, 17., Jan 19, 2.

„Země, . . . kteráž vydává trní a hloží, zavržena jest.“ Žid. 6, 8.

K tomuto trní lze také přičísti naši trnk u (*Prunus spinosa* L), která roste skoro v celé Evropě až po Orient a v severní Africe.

E. Stromoví a křoví jehličnaté.

Tato skupina obsahuje stromoví lesní. Písmo svaté mluví hlavně o cedru, ale též o jedli, sosně, cypřiši a jalovci.

Cedr libanonský (*Cedrus Libani* Barr.) jest krásný, mohutný a z jehličnatých nejslovutnější strom, který zevnějškem podobá se našim dubům, až 40 m vysoký s vějířovými, široce rozloženými větvemi s tmavě zeleným jehličím a vejcovitými šiškami; roste na vysokých horách Syrie, Malé a Asie a na ostrově Cypru. Ma Libanu skládal celé lesy, z nichž zůstal pouze nepatrný zbytek; ve výši asi 2000 m jest les čítající asi 400 stromů, z nichž několik jest velmi starých, nejsilnější kmen má přes 13 m v obvodu a stáří jest odhadnuto přes 3000 let; les tento od roku 1880 obelhán jest zdí, Cedr roste velmi pomalu, má vonné, trvanlivé dřevo barvy lnědočervené a červenavě bílé, které prý nehnije, a používalo se ho ku nákladným stavbám a na drahocenné práce truhlářské a řezbářské, také ke kouření a v lékařství, i rakve se z něho dělaly a skříně na vzácné knihy, by je ochránili před červy, odkud i rčení: cedro digna opera, anebo je napouštěli olejem z něho; pryskyřici balsamovali mrtvoly. Při stavbě prvního i druhého chrámu jerusalémského bylo mnoho cedrového dřeva použito: Šalamounovi posílal je tyrský král Hiram v plích po moři k Joppe, odkud bylo dopraveno do Jerusaléma. Do Evropy se právě dřevo cedrové nyní vůbec nepřiváží, a co sem pod tímto jménem přichází, jest dřevo různých jiných jehličnatých stromů cizozemských. Dle udání jest velký Kristus při hlavním vchodu pod kůrem v kostele na sv. Hostýně ze dřeva cedrového, pak má ovšem neobyčejnou cenu. Velmi příbuznými druhy cedru libanonského jsou cedr himalajský (*Cedrus Deodara* Loud.) rostoucí v rozsáhlých lesích na horách himalajských, a cedr atlaský (*Cedrus atlantica* Man.), rostoucí na horách atlaských v severní Africe. — Cedr je obrazem i slávy bohabojných i pýchy bezbožných a symbol slavného, mocného a šťastného národa.

O cedru vůbec.

Hiram poslal dříví cedrové Davidovi na jeho dům. II. Král. 5, 11. I. Paral. 14, 1., II. Paral. 2, 2.

Šalamoun mluvil o rostlinách od cedru na Libanu po yzop. III. Král. 4. 33.

Hiram poslal dříví cedrové Šalamounovi na chrám. III. Král. 5, 6. 8. 10., II. Par. 2, 8.

Chrám byl přikryt dřívím cedrovým a deskami cedrovými. III. Král 6, 9. 10.

Stěny vnitřní deskami cedrovými opázeny III. Král. 6, 15.

„A všecken dům vnitř byl cedrem potažen“ III. Král. 6, 18.

V paláci čtyry síně ku procházkám mezi sloupy cedrovými. III. Král. 7, 2.

Přikryl opážením cedrovým celou tuto budovu. Král 7, 3.

Za Šalamouna „tak mnoho bylo cedru, jako planého fíkoví, které roste na poli“ III. Král. 10, 27.

Síň trůnu, kdež se soud konal, přikryl dřívím cedrovým. III. Král. 7, 7.

Dali peníze Sidonským a Tyrským, aby snášeli dříví cedrové z Libanu k moři Joppe. Esdr. 3, 7. (pro druhý chrám.)

„Přikryla révím svým cedry Boží“. Žalm 79, 11. = vinice — Israel.

„Trámy domů našich jsou cedrové“. Cant. 1, 16. mluví nevěsta.

„Nosící ložce udělal si král Šalamoun z dříví libanského.“ Cant. 3, 9.

„Sochař poráží cedry“. Is. 44, 14. = na modly.

Cedr prodávali v Tyru. Ez. 27, 24.

Cedr v obřadech.

Při spálení krávy ryšavé: „Dřevo také cedrové a yzop a červec . . . kněz uvrže do plamene, v kterémž ta kráva hoří.“ Num. 19, 6.

Málocmocný, který měl býti očistěn, měl obětovati dva vrabce živé a dřevo cedrové a červec a yzop, Lev. 14, 4.; to vše se mělo omočiti v krvi jednoho vrabce zabitého, a tím pokropen býti sedmkráté ten, kdo měl býti očistěn, Lev. 14, 7., a podobně měl očistěn býti dům málocmocných, Lev. 14, 51. 52.

Cedr v obrazech a podobenstvích.

„Jak krásní stánkové tvoji Jakobe. . . . jako cedrové blízko vod.“ Num. 24, 6. = dobrořečení Balaamovo, obraz štěstí.

„Nechť vyjde oheň z bodláku a sehlí cedry libanské.“ Soudc. 9., 15., řečeno o Abimelechovi, synu Gedeona Jerobale, kterého si ustanovili králem israelským.

„Bodlák libanský poslal k cedru, kterýž jest na Libanu.“ II. Paral. 25, 18., takto pohrdal Joas, král israelský, Amasiášem, králem judským.

„Vytáhl jsem na vrch Libanu a spodtínal jsem vysoké cedry jeho i výborné jedle jeho.“ IV. Král. 19, 23. = domýšlivost Sennacheriba, když táhl proti Ezechiášovi; totéž Is. 37, 24.

„Hlas Hospodinův láme cedry, i rozráží Hospodin cedry libanské.“ Žalm 28., 5.

„Viděl jsem bezbožníka velmi vyvýšeného a pozdviženého jako cedry libanské, a šel jsem tudy, a hle, již nebylo ho, a není více nalezeno místo jeho.“ Žalm 36, 35. 36.

„Spravedlivý jako palma kvěsti bude, jako cedr nad Libanu rozmnoží se.“ Žalm 91, 13.

„Nasycení bývají stromové polní a cedrové libanští, které on štípil.“ Žalm 103, 16.

„Stromové ovocní i všichni cedrové.“ Žalm 148, 9.

„Postava jeho (ženicha) jest jako Liban, výborný jest jako cedrové.“ Cant. 5, 15. mluví nevěsta.

„Pak-li jest jako dvěře, obložíme je deskami cedrovými.“ Cant. 8, 9. nevěsta o sestře.

„Jako cedr na Libanu vyvýšena jsem.“ Sir. 24, 17. = moudrost.

„Bylť on jako cedr štípený na hoře libanské.“ Sir. 50, 13. Šimon, velekněz.

„Den Hospodina na všechny cedry libanské i na všechny duby basanské.“ Is. 2, 13. = den Páně soudný na všechny vznešené, bohaté, mocné, kteří Boha nedbají.

„Plané říčky podfali, a cedry nasázíme.“ Is. 9, 10. = pýcha.

„A Liban s výsostmi padne.“ Is. 10, 14. = pýcha pokořena.

„I jedloví zveselilo se nad tebou i cedroví libanské.“ Is. 14, 8. = radost z vysvobození lidu židovského ze zajetí babylonského.

„Dám na poušť cedroví a trní.“ Is. 41, 19. = požehnání Hospodinovo.

„Běda tomu, kterýž mluví: Vystavím si dům široký, . . . a dělá stropy cedrové.“ Jer. 22, 14. = nádhera s útliskem chudých,

„Orel přiletěl jest k Libanu a vzal stržeň cedrový.“ Ez. 17, 3.

„Vezmu já (Pán) a vsadím (částku) ze střenu cedru vysokého . . . a vštípím na hoře vysoké, a bude v cedr veliký a budou pod ním bydlet všichni ptáci.“ Ez. 17, 22. 23. = nové rozplození lidu israelského.

„Krajané tvoji (Tyre) cedry z Libanu vzali, aby udělali tobě žeslo.“ Ez. 27, 5.

„Aj Assur byl jako cedr na Libanu, pěkných ratolestí a větvemi hustý.“ Ez. 31, 3.

„Cedrové nebyli vyšší nad něho.“ Ez. 31, 8. = bývalá moc krále assyrského.

„Vypučí se kořen jeho jako Libanu.“ Os. 14, 6. = Israele.

„Jehož vysokost (Amorrhejského), vysokost cedrův, a silný byl on jako dub.“ Amos 2, 9.

Jedle (*Abies peetinata* D. C.), známý u nás lesní strom; jsou ještě i jiné cizí druhy jedle.

Král Hiram dodával Šalomounovi dříví jedlové ke stavbě chrámu. III. Král. 5, 8. 10. též II. Paral. 2, 8. zde má Vulgata: ligna arceuthina.

Ve chrámu jerusalemském byla podlaha z prken jedlových. III. Kr. 6, 15.

Oboje dvěře, kudy se vcházelo do chrámu, z dříví jedlového. III. Kr. 6, 34.
„Z jedlí sanirských vzdělali tě (Tyre) se všemi loďmi mořskými.“ Ez. 27,

5. — pro tvou slávu a moc; jedle sanirské byly proslulé jako basanské duby. Sanir = Hermon, část libanonského horstva.

V obrazech a podobenstvích.

„Zpodtínal jsem výborné jedle jeho“. IV. Král. 19, 23. = pýcha Sennacheribova.

I jedloví veselilo se nad tebou i cedroví libanské.“ Is. 14, 8. = pro osvobození ze zajetí babylonského.

„Podsekám výborné jedle jeho“. Is. 37, 24. = pýcha Sennacheribova.

„Postavím na poušť jedloví“. Is. 41, 19. = požehnání a pomoc.

Místo ostružiny vzejde jedle“. Is. 55, 13. = vysvobození lidu Božího.

„Sláva Libanu přijde k tobě, jedle i zelenec . . . k ozdobení místa posvěcení mého“. Is. 60, 13. = oslava církve sv.

„Jedle nevyrovnaly se vrcholi jeho“. Ez. 31, 8. = Assurovi v bývalé slávě.

Sosna čili borovice lesní (*Pinus silvestris* L.), jest u nás obecný lesní strom, v Evropě jižní roste na horách.

Sosna černá (*Pinus laricio* L.) má tuhé, načernale zelené jehličí, delší než borovice, a roste u nás porůznu v lesích a sází se v sadech; jest rozšířena v zemích alpských, hlavně v Dolních Rakousích, kde vytváří rozsáhlé lesy.

Sosna mořská (*P. maritima* Lam.) má dlouhé jehličí a roste na pomorí Evropy jižní.

Pinie (*P. pinea* L.) podobá se naší borovici, má široce rozloženou korunu a jedlé plody „pinelky“, které chutnají jako mandle; šišky zrají tři roky; roste v Malé Asii, severní Africe a jižní Evropě, u nás ještě v Tyrolích jižních.

Sosnové dříví z Libanu ke stavbě chrámu. II. Paral. 2, 8.

„Sochař (model) sází sosnu“. Is. 44, 14. Překlad Procházekův zde vysvětluje: hebr. Oren, jistý strom východní, arabsky Aran řečený.

„Sláva Libanu přijde k tobě . . . i sosna spolu k ozdobení místa posvěcení mého“. Is. 60, 13. = oslava církve.

Cypřiš (*Cupressus sempervirens* L.) jest strom i přes 10 m vysoký, má tlustý kmen, jehlancovitý vzrůst jako vlašský topol, dlouhý, tence homolovitý koš a hustě směstnané větve, listy šupinovité, drobounké, šedozelené a nelesklé; vzezření jeho vzbuzuje těžkomyslnost, jest tedy obrazem smutku a sázejí jej proto na hřbitovech. Římané dávali mrtvým do rakve ratolest cypřišovou a dělali z něho hranice, na nichž pálili mrtvé. Apollo prý proměnil nymfu Cyparissii v tento strom; byl též zasvěcen bohům zemřelých;

jest domovem v Persii, Malé Asii a Řecku, kde místy dosud tvoří celé lesy; rozšířen jest v Africe severní a Evropě jižní. Dřevo jest tvrdé, žlutavé, červenavě žíhané, silného, příjemného zápachu. Staří Egyptané je často brali na rakve.

„Trámy domů našich jsou cedrové, stropy naše cypressové“. Cant. 1, 16. mluví nevěsta.

„Jako cypřiš na hoře Sionu“. Sir. 24, 17. == moudrost.

„Jako cypřiš vzhůru se pnoucí, takovým byl, když na sebe vzal roucho slávy své“. Sir. 50, 11. = Simon velekněz.

Jalovec obecný (*Juniperus communis* L.) roste od Středozemního moře až k polárnímu kruhu, v krajinách jižních jen na horách.

Jalovec červený (*J. oxycedrus* L.) podobá se j. obecnému, jest ale vyšší, stromkovitý a má větší plody, barvy červené, roste na suchoparech Evropy jižní a severní Afriky.

Jalovec fenický (*J. phoenicea* L.) má rovněž červené plody a roste na kamenitých místech na pobřežích Středozemního moře.

Jalovec chvojka (*J. sabina* L.) v zahradách a sadech se pěstuje.

Prorok Eliáš usadil se pod jedním jalovcem a usnul pod ním. III. Král. 19, 4. 5.

„Kořen jalovcový byl jim za pokrm“. Job. 30, 4. = opovržení lidé.

O dříví thymovém (*ligna thyina*) činí se zmínka III. Kr. 10. a Zjev. 18, 12; dříví thymové, z něhož byly schody v domě Hospodinově, nebylo nikdy vidáno v zemi judské. II. Paral. 9, 11.; přiváženo bylo po lodích z Ofir, a byla z něho i zábradlí v domě Hospodinově i v domě krále Šalomouna shotovena, jakož i loutny a harfy pro zpěváky; hebrejsky slulo *Almuggim*, a sotva se dá nyní blíže určit; překládal-li sv. Jarolím toto slovo *Almuggim* „*ligna thyina*“, měl snad na mysli strom z *erav východní* (*Thuja orientalis* L.), z jehličnatých, který roste v teplé Asii, Číně a Japanu a u nás často v zahrádkách a sadech se za ozdobu sází; má vonné, trvanlivé dřevo, už ve starověku známé, protože už staří Římané měli z něho různý nábytek, zvláště drahocenné stolky; jemu velice se podobá *erav západní* (*T. occidentalis* L.), který pochází ze severní Ameriky a má lehké, slabě vonné dřevo; také, jako předešlý, se u nás pěstuje a snáší lépe naše zimy.

F. Rostliny pobřežní a bažinné.

Některé z této skupiny jsou po dílech světa velice rozšířeny, jiné pak zůstávají pouze v krajinách teplejších.

Šišvorec obecný čili **puškvorec** (*Acorus calamus* L.) jest z řádu aronovitých — Aroideae, má stvol s dvojřadými mečovitými listy a se šikmo odstálou prstovitou palicí nahoře; roste u nás u břehů, na pokrajích

rybníků, bařinách a pod. místech. Puškvorec byl prý v 15. věku z Asie do Evropy přinesen a jest nyní po celé Evropě i severní Americe rozšířen; jest ve všech svých částech kořenné vůně, kořen jest chuti hořké a obaluje se cukrem, takto se pak požívá v Indii, Levantu i u nás ku posílení žaludku. Tataři pijíce vodu drží kousek puškvorce v ústech, aby se špatná voda napravila. V lékárnách sluje „calamus aromaticus“; Matthioli míní jménem tímto jinou asi sítinovitou rostlinu, rostoucí v Syrii a Egyptě. Také šáchor dlouhý (*Cyperus longus* L.), rostoucí na mokřích místech v jižní Evropě, má kořeny vonné, zahořklé. Puškvorcí příbuzný, ač tvarem zevnějším jemu nepodoben, jest náš aron skvrnatý (*Arum maculatum* L.), rostoucí po lesích a místy u potůčků; jemu příbuzná kolokasie (*Calla aethiopica* L.) pěstuje se pro svůj úhledný, velký list a bílý kornoutový květ často ve květináčích. Puškvorec ve Vulgatě: *calamus*.

Skořice, myrrha, puškvorec, kasia, olivový olej, to vše dohromady na olej ku pomazání stánku, archy, oltářů, nádob a kněží. Ex. 30, 23.

„Nekoupil jsi mi vonné třtiny.“ Is. 43, 24. = výtka Hospodinova.

„Co mi přinášíte třtinu libě vonící ze země daleké?“ Jer. 6, 20. = výtka Hospodinova.

„Vonná třtina v obchodu tvém“. Ez. 27, 19. = v Tyru.

Rákos obecný (*Phragmites communis* Tr.) z řádu trav — Gramineae, jest známá rostlina, rozšířená u břehů, v rybnících, lučních příkopech a vůbec na půdách mokřích; říká se mu také „palach“ a roste po celé zemi. Na podobných místech roste rákosu podobný a něco menší zblochan vodní (*Glycerid aquatica* Wahl.)

Třtina obecná (*Arundo Donax* L.) jest tráva až 4 m vysoká, má stéblo dole na palec silné, duté, latu květní na půl metru dlouhou, fialové a žlutě žíhanou; tato třtina jest velmi rozšířena v jižní Evropě u břehů a na bahnitých místech; už staří jí používali k rukojetím kopí a šípů, na míry a péra; i nyní se pěstuje na pokrývání střech, na koly, pletivo a různé jiné potřeby; také se jí upevňují břehy mořské a dělají z ní hole. Třtina a rákosí ve Vulgatě: *calamus*, *arundo*.

„Kárej zvěř ve třtí!“ Žalm 67, 31.

„V peleších, v nichž prvé bydlili drakové, vzejde zelené třtí a síť.“ Is. 35, 7. = blaženější doba zemi judské.

„Zlámaná hůl třtinová, na kterouž zpodepře-li se člověk, pronikne ruku jeho a probodne ji.“ Is. 36, 6., totéž IV. Král. 18, 21.

„Bítí bude Hospodin Bůh Israele, jako se klátí třtina ve vodě“, mluví prorok Ahiáš ku manželce Jeroboama III. Král. 14, 15.

„Třtiny nalomené nedolomí“ Is. 42, 3., totéž Mat. 12, 20. = Spasitel.

Egypt byl holí třtinovou domu israelskému. Ez. 29, 6.

„Co jste vyšli na poušť vidět, třtinu-li větrem se klátící?“ Luk. 7, 24.

„A dali třtinu v pravou ruku jeho“, a „bili o hlavu jeho“. Mat. 27, 29, 30., při trním korunování Spasitelově.

„Vložil houbu na tresť a dával mu píti“. Mat. 27, 48, Spasiteli na kříži.

Třtinou se měřilo: Ez. 40, 3, 5, 7, Ez. hl. 41. Zjev. 11, 1 a 21, 15, 16.

Třtinou se psalo; 3. Jana 1, 13.

Ostřice jsou z řádu šáchorovitých — Cyperaceae, rostou pospolitě ve vodních příkopech, na pokraji břehů, na bařinách, místech vlhkých; některé druhy rostou i na půdách suchých; mnohé druhy jsou velice rozšířeny. Z našich druhů jest ostřice nedošáchor (*Carex pseudo-cyperus* L.) skoro kosmopolit, ostřice liščí (*C. vulpina* L.) a sivá (*C. glauca* Murr.) rostou i v severní Africe a Orientu, ostřice puchýřitá (*C. vesicaria* L.) v severní Africe, ostřice srstnatá (*C. hirta* L.) v Malé Asii a severní Africe, ostřice pobřežní (*C. riparia* Curt.) v Syrii a na jih po severní Afriku. Ostřice rostou obyčejně ve společnosti skřipin a pokrývají svým porostem mnohdy celé mokré plochy. Porost na břehu Nilu, do něhož byla položena ošitka s dítětem Mojžíšem, uvádí se ve Vulgátě jménem „carectum, papyrio“. Ex. 2, 3, 5; Job. 8, 11: „Zdaž může růsti rákosí bez vody?“

Skřipiny z řádu šáchorovitých rostou rovněž ve vodách a na půdách mokrých a podobají se dílem ostřicím, dílem sítinám. Naším největším druhem jest skřipina jezerní (*Scirpus lacustris* L.), která dorůstá 2 m výše, podobá se obrovskému sítí a roste v jezerech, rybnících a mírně tekoucích vodách po celé Evropě, Asii, vyjma severní kraje, a v Africe; zcela obecným druhem jest u nás skřipina lesní (*S. silvaticus* L.), která se nepodobá sítinám, nýbrž blíží se ostřicím a roste hojně u břehů, v mokrých příkopech a na bařinách lučních; na pletivo nedá se jí užití, protože má listnaté stéblo, kdežto skřipina jezerní má stéblo bezlisté; též skřipina bahenní (*Heleocharis palustris* R. Br.) jest obecná.

Ošitka Mojžíšova ze sítí (*fiscella scirpea*.) Ex. 2, 3.

„Zdaž se může zelenati třtina (*scirpus*) bez vláhy, aneb růsti rákosí (*carectum*) bez vody? Job. 8, 11.

Šáchorů milují také půdy vlhké a mokré, a nejznamenitějším druhem historickým jest šáchor papír (*Cyperus papyrus* L.), proslulý egyptský „papyros“, na němž staří psali. Tento papír se hotovil slepováním jemného vlákniva pod korou této rostliny uloženého, a tisíce lidí se jeho výrobou v Egyptě zaměstnávalo; výroba tohoto papíru prý teprve po vybojování Egypta Alex. Velikým sevšeobecněla, a byl velice drahý, ale pevný. Šáchor papír roste ve příkopech, zvolna tekoucích vodách a podle břehů jezerních v Malé Asii, Syrii, Palestýně, na Sicílii a nejjihnější Evropě; v Egyptě dolním jest už dosti vzácným. Dcera Faraonova spatřila ošitku Mojžíšovu v rákosí (in papyrione.) Ex. 2, 5.

Některé druhy šáchorů plodí na kořenech jedlé hlízky; tak šáchor jedlý (*Cyperus esculentus* L.), rostoucí v severní Africe a jižní Evropě

i v Orientu; v teplých krajinách se také sází; hlízky jeho, zvané „zemní mandle“, jsou chuti jako lískové ořechy, a jedí se syrové, vařené nebo pečené; dělají z nich také „mandlové“ mléko a lisují drahý olej. Také šáchor lékařský (*C. officinalis* N.), rostoucí v jižní Evropě, severní Africe a Arabii a šáchor okrouhlý (*C. rotundus* L.) mají hlízky slabě koenné, zahořklé a hlízek jejich se ve vlasti upotřebuje v lékařství. U nás rostou na půdách mokrých bezvýznamné druhy: šáchor hnědý (*C. fuscus* L.) a žlutavý (*C. flavescens* L.)

I naše známé sítiny rostou na podobných místech jako předešlé rostliny. Naše nejobecnější druhy jsou: sítina rozkladitá (*Juncus effusus* L.), rozšířená po celém světě, sítina klubkatá (*J. conglomeratus* L.), rostoucí v celé Evropě, Malé Asii a severní Africe, a sítina sivá (*J. glaucus* Ehrh.), rozšířená po celé Evropě a východní Asii.

„V peleších, v nichž prvé bydlili drakové, vzejde zelené třtí a sítí“.
Is. 35, 7. Vulg.: viror calami et junci.

Q. Rostliny pustých míst.

Z kopřiv jsou oba naše domácí druhy: kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica* L.) a žahavka (*U. urens* L.) kosmopolity.

„Přes pole člověka lenivého šel jsem a přes vinici člověka nemoudrého, a hle, všecko porostlo kopřivami.“ Přísl. 24, 30. 31.

„Vzroste na domech jeho trní a kopřivy.“ Is. 34, 13. = trest země.

„Místo ostružiny vzejde jedle, a místo kopřivy vzejde myrt“.
Is, 55, 13. = vysvobození lidu israelského.

„Stříbro jejich kopřiva děditi bude, řepík v stáncích jejich.“ Os. 9, 6. = trest.

Lopuch větší (*Lappa major* Gärtn.) jest z řádu složnokvětých — Compositae, roste po lesích, ve vlhkých křovinách a na pustých místech, jeho plodům se říká „vlky“; skřivenými špičkami zachycují se na šaty; roste v celé Evropě, v Asii, na Hymalajích, v Japonsku; také lopuch pavučinatý, (*L. tomentosa* Lamk.) a lopuch menší (*L. minor* D. C.) jsou u nás na místech pustých, po návších všude obecné a také jinde značně rozšířené druhy. České překlady uvádějí místo „lappa“ — řepík (*Agrimonia eupatoria* L.), který se málo hodí k označení pustých míst, roste na pažitech, mezích a při křovištích.

Os. 9, 6. viz u kopřivy.

„Řepík a bodláčí vzejde na oltářích jejich.“ Os. 10, 8.

„Bude jako vřes (Vulg. myrica) na poušti.“ Jer. 17. 6. = člověk, jenž odstoupil od Hospodina. Překlad Procházkův uvádí v poznámce: bude podobný vřesu (neb tamaryšku, jiní jalovci, nízké chrastině.) Náš vřes (*Calluna vulgaris* Salisb.), který u nás roste na písčítých planinách u lesů

a někdy celé plochy kryje, k jihu pak roste pouze na vyšších horách, zde asi míněn není. Taktéž ne vřesna obecná (*Myrica gale* L.), větevnatý keř, který roste na bahnitých a rašelinných půdách severnějších krajín Evropy (v našich vlastech ho není) jménem „Myrike“ označovali Dioscorides a Theophrast tamaryšek africký (*Tamarix africana* Poir.), keř nasivělého vzezření s drobnými, střechovitými listy a květy ve klasech hustých, tlustých, dolů šupinatých; roste na místech písčitých v Egyptě, Aethiopii, v jižní Italii, podle potoků a moře; jemu podobá se u nás v sadech pěstovaný tamaryšek francouzský (*Tamarix gallica* L.) a tamaryšek obecný (*Myricaria germanica* Desv.), rostoucí na poříčích v severovýchodní Moravě při Bečvě, Lubině, Ondřejnici a Ostravici a ve Slezsku; tamaryšek francouzský roste kolem celého Středozevního moře planě.

ZPRÁVY.

Úmrtnost dětí. Na počátku předešlého století mluvilo se hojně o přílišné úmrtnosti v Norvéžsku. Umíralo tam z 1000 novorozenců v prvním roce přes 300; vina nemohla se přikládat ani přílišnému rozšíření tuberkulósy, ani špatnému bydlení, ani vlivu poměrů, způsobených rozvojem průmyslu. Tkvěla jediné v alkoholismu obyvatelstva; neboť kořalky nalézaly se tenkrát ve všech obcích, ba ve mnohých krajinách vyráběli si kořalku po domácku skoro v každém příbytku. Lid se uvědomoval ve školách, ve společnosti pracovalo se úsilně proti pijáctví, zákonodárství přišlo snaze té omezením prodeje lihovin rozumně vstříc a dnes je úmrtnost nemluvnat omezena na třetinu. Umírá v Norvéžsku z 1000 pouze 90 dětí v prvním roce věku a vzrůstá tam nové silné a zdravé pokolení. — Za to v Bavorsku, kde průmysl pivovarský nabyl světoznámého rozvoje a spotřeba piva jest ohromná, jsou dnes podobné poměry, jaké byly před 80 lety v Norvéžsku: umírá tam skoro polovice dětí; z tisíce umírají v prvním roce bezmála 300. V zemi narodilo se r. 1908 237.000 dětí, z nich přišlo na svět mrtvých skoro 7000; z ostatních zemřelo v prvním roce 69.000. — Nepřičiňuje „tekutý chléb“ značnou měrou k tak hrozné úmrtnosti?

„Rodzina i szkola.“

„Vychovatelské Listy“

:: vycházejí 20. každého měsíce, vyjma měsíce srpna a září. ::

Roční předplatné 6 K zasílá se administraci do Ivančic. — Redakci vede Karel Tíray, katecheta v Ivančicích. — Týž přijímá všechny literární příspěvky. Za redakci a vydávání zodpovídá Robert Veselý ve Strážnici. — Administraci vede Fr. Zajíc, učitel ústavu hluchoněmých v Ivančicích. Expedici obstarává knihtiskárna Rob. Veselého ve Strážnici. Tamtéž se přijímají reklamace.

Všecky příspěvky se honorují.

Knihy redakci zaslané.

Z nakladatelství V. Kotrba v Praze:

- Antonín Thein: **Naše srdce podle srdce Panny Marie.** (Homiletická knihovna sv. XIV. seš. 1.) Cena sešitu 50 hal.
- Dr. Jos. Samsour: **Církevní dějiny obecné.** (Vzdělávací knihovna katolická sv. XLIV, seš. 8.—9.) Cena 1 K.
- Dr. Alois Kudrnovský: **Spiritismus.** (Vzdělávací knihovna katol. sv. XLVI. seš. 5.—9.) Cena 50 hal.
- Dr. Jaroslav Sedláček: **Biblické zprávy v různém světle.** Kniha východu Hebreů z Egypta. (Vzdělávací knihovna katolická sv. XLVI., sešit 1.) Cena 50 hal.
- Frant. Pohunek: **Antika a křesťanství.** (Vzdělávací knihovna katolická sv. XLVIII. seš. 1.—3.) Cena sešitu 50 hal.
- R. P. Badet: **Ježíš a ženy v evangeliu.** Přel. Frant. Vaňous. (Vzdělávací knihovna katolická sv. L., seš. 1.—2.) Cena 1 K.
- Dr. Josef Bilczewski: **Eucharistie** ve světle nejstarších památek literárních, ikonografických a epigrafických. Přel. Dr. Jos. Tumpach. (Vzdělávací knihovna katol. sv. LI., seš. 1.—2.) Cena 50 hal.
- Josef Frassinetti: **Ježíš Kristus vzorem kněžovým.** Přeložil K. Vrátný. II. vydání Cena 40 hal.
- Dr. Ant. Podlaha: **Posvátné umění.** Obrázky dle vynikajících prací umělců domácích i cizích. Řada I. Cena 2 K.
- Adam Chlumecký: **Historické povídky.** (Ludmila, ročník XII., svazek 3.—4.) (Předplatné na celý ročník 2·20 K.)
- Vlasta Pittnerová: **Plivník.** (Ludmila, ročník XII., svazek 1. Předplatné 2·20 K.)
- V. B. Pavlík Sychra. **Z ovzduší selského statku.** (Ludmila, ročník XII., svazek 2.) Roční předplatné 2·20 K.
- M. Champol: **Sestra Alexandrina.** Román. Zábavy večerní, ročník XXXI., číslo 2.) Cena 1·20 K. Celoroční předplatné 4 K.
- František Čech: **Pouto.** Povídka ze života venkovského. (Zábavy večerní — ročník XXXI., číslo 1.) Cena 90 hal. Celoroční předplatné 4 K.
- Václav Špaček: **Ztracený bratr.** (Laciná knihovna mládeže. Roč. I. seš. 7.—8.) Cena 40 hal.

- František Pohunek: **Antika a křesťanství.** Cena 50 hal.
- Dr. Ferd. Černovský: **V záři antického slunce.** Cena 15 hal.
- Th. Dr. Rudolf Zháněl: **Rekrutenpredikten.** Religiöse Unterweisungen für die Neueingerückten. 2 K 20 h.
- Emanuel Žák: **Řeči nedělní a sváteční.** (Homiletická knihovna sv. XIII., seš. 3.—4.) Cena 1 K.
- Emanuel Žák: **Řeči nedělní a sváteční.** (Homiletická knihovna svazek XIII., sešit 5.—6.) Cena 1. K.
- Dr. Ant. Podlaha: **Veliký katechismus obrázkový.** Cena 1 K 60 hal.
- Rádce duchovní.** Časopis kněžstva československého. Red. msgr. Fr. Vaněček. Ročník XVII., čís. 7.—10.
- Český slovník bohovědný.** (Redigují Dr. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha.) Sešit 1.—9. Cena sešitu 1 K 40 hal.

Z nakladatelství L. Kobra v Praze.

- Karel Šmídek: **Paedagogika.** Pro ústavy učitelské. Díl třetí: Obrazy z dějin vychovatelství. Cena 2 K, váz. 2 K 50 h.
- Josef Basl: **Velký zeměpis** všech dílů světa. Sešit 110—114. Cena sešitu 50 h.
- František Dlouhý: **Brouci.** Soustavný popis nejdůležitějších českých brouků s návodem, kterak zakládati sbírky brouků. Sešit 1—3. Cena sešitu 40 h.
- Karel Kněžourek: **Velký přírodopis ptáků** se zvláštním zřetelem ku ptactvu zemí českých a rakouských. Sešit 46 a 47. Cena sešitu 40 h.
- Jan Urban: **Přírodopis pro měšťanské školy.** Se zřetelem k jevům a potřebám životním jakož i dějinám lidské vzdělanosti. I. díl. Životní a časové obrázky dle měsíců uspořádané. Cena 1·80 K
- Antonín Nosek: **Přírodopis živočišstva** pro nižší třídy středních škol. Dle pozorování života v přírodě. Cena 2 K 70 h, váz. 3 K 20 h.

Z nakladatelství papežské knihtiskárny benediktinů
rajhradských v Brně.

- Václav Kosmák: **Sebrané spisy.** Díl XIV a XV. seš. 88—91.
- Jan Tagliaferro: **Blahoslavený Jan Sarkander.** (Duchovní knihovna ročník XXX. čís. 2.) Cena 30 hal.
- Karel Vrátný: **Rozjímání o životě a tajemstvích Páně** na všechny dny a svátky církevního roku podle způsobu sv. Ignáce pro řeholnice. (Duchovní knihovna roč. XXX. č. 1)
- Alois Dostál: **Z dávné doby.** (Knihovna naší mládeže čís. 13) Cena 2 K.

Z nakladatelství Dědictví sv. Jana Nepomuckého.

- Julius Košnář: **Z nedávných dob.** Různé obrázky a povídky. (Z knih „Dědictví Svatojanského“ čís. 112). Cena 1 K.

Dr. Ant. Podlaha: **Posvátná místa království českého.** Řada první: Arcidiecese pražská. Díl IV. (Z knih „Dědictví Svatojanského“ čís. 113.) Cena 3 K.

Jindřich Š. Baar: **Mžikové obrázky.** Řada II. Hloží a bodláči. (Z knih „Dědictví Svatojanského“ číslo 110.) Cena 1 K.

Karel Procházka: **Lid český s hlediska prstonárodně náboženského.** (Z knih „Dědictví Svatojanského“ čís. 109.) Cena 3 K.

Jindřich Skopec: **Paměti Františka J. Vaváka** souseda a rychtáře Milčického z let 1770—1816. Kniha druhá. (Rok 1784—1790). (Z knih „Dědictví Svatojanského“ čís. 111.) Cena 2 K.

Z nakladatelství Hejda a Tuček v Praze:

F. H. Burnetová: **Malá Miss.** Povídka. Přeložil Rud. Kristinek. Cena K 4·60.

Z nakladatelství „Dědictví Komenského“ v Praze:

Dr. Karel Domin: **Úvod k novějším teoriím vývojovým.** (Encyklopedická knih. Děd. Kom. sv. XI.) Cena 4 K.

Ed. Štorch: **Praha době kamenné.** (Encykl. knih.) Cena K 2·90.

Josef Šulc: **Všeobecná mineralogie s ukázkami rozborů nerostných.** Encykl. knih. sv. XII. Stran 307. Cena K 5·40.

Ivan A. Sikorskij: **Vybrané stati paedopsychologické a paedopathologické.** (Spisů Děd. Kom. sv. III.) Cena K 2·80.

Josef Jar. Filipi: **Nejvolnější způsoby kreslířské.** (Spisů Děd. Kom. č. 108.) Cena K 4·50.

Dr. Otakar Kádner: **Dějiny pedagogiky.** Díl II. Do konce 18. stol. (Encykl. knih. Děd. Kom. sv. XIII.) Cena 10 K.

F. A. Soukup: **Dítě českého jihovýchodu a jeho výdělečná práce.** (Dítě. Sbirka spisů věnovaných studiu dítěte, zvláště českého. Svazek 4.) Spisů Děd. Kom. č. 114. Cena 2 K.

J. J. Rousseau: **Emil čili o výchování.** (Knih. pedagogických klassiků sv. V.) Spisů Děd. Kom. č. 112. Cena K 7·80.

Z nakladatelství R. Prombergra v Olomouci:

Velký den. Modlitby a zpěvy ku slavnému prvnímu sv. přijímání. Vydání 2. Úpravil Lad. Zamykal. (Knih. „Kazatele“ č. 4.) Cena 36 hal.

J. Mottl: **Život Panny Marie v obrazech.** Promluvy k májové pobožnosti. (Knih. „Kazatele“ č. 31.) Cena K 1·80.

V. Kubiček: **Kázání sváteční.** Šedesát řečí duchovních na zasvěcené svátky církevního roku s přídavkem kázání příležitostných. (Knihovna „Kazatele“ č. 29.) Cena K 3·20.

V. Kubiček: **Nedělní kázání.** Šedesát řečí duchovních na neděle církevního roku. (Knih. „Kazatele“ č. 27.) Cena K 5·20 h.

Nákladem Dr. A. Bařka v Plzni.

- Dr. Jan Macků: **Houby.** (Illustrované přednášky čís. 172—175.) Cena 48 hal.
Ed. Štorch: **Vývoj tvorstva.** IV. a V. (Illustrované před. č. 176., 177., 182., 183.) Cena po 24 h.
Otakar Svoboda: **O šetrnosti.** (Illustr. předn. č. 178.—189.) Cena 24 hal.
Dr. A. Ditřich: **Starobylá astronomie Luny.** I., II. a III. díl. (Illustr. předn. č. 180., 181., 184., 185.) Cena po 12 hal.
Jan Macháček: **O zeměpise ve středověku.** (Illustr. předn. 186.—188.) Cena 36 hal.
L. Velinský: **Fotografování.** (Illustr. předn. 189.—192.) Cena 48 hal.
Fr. Karhan: **O létání.** (Illustr. předn. č. 193.—196.) Cena 48 hal.
F. J. Pecka: **Den v českém Permu.** (Illustr. předn. č. 197.) Cena 12 h.
Přírodovědné rozhledy mládeže. Rediguje Dr. A. Batěk. (Přiloha Illustr. přednášek.) Celý svazek 1 K, pro předplatitele „Zájmu všelidských“ neb „Illustrovaných přednášek“ 80 hal.

Z nakladatelství B. Melichar v Král. Hradci.

- G. of Geijerstam: **Kniha o bratřičkovi.** Přeložil Karel Vetter. (Ze sbírky „Melicharův výkvět světových literatur“ sv. II.) Cena K 2.40.
Dr. Jan Hejčl: **Do města Davidova z města Eliščina.** Řada vzpomínek cestopisných, biblických a historických. I. Cena K 3.60.

Z nakladatelství F. Topič v Praze.

- F. V. Vykoukal: **O dvou řemeslech.** (Osení, knihy mladých čtenářů. Čís. 20.) Cena 80 hal.
E. Thompson Seton: **Ptačí příběhy.** (Osení, knihy mladých čtenářů. Čís. 21.) Cena 70 hal.
E. T. A. Hoffmann: **Cizí dítě.** (Osení, knihy mladých čtenářů. Čís. 22.) Cena 50 hal.
Jar. Kamper: **Procházky starou Prahou.** (I.) (Osení, knihy mladých čtenářů. Čís. 23.) Cena 80 h.
M. Konopnicka: **Bláznivý Francek. Němčici. Kouř.** (Osení, knihy mladých čtenářů. Čís. 24.) Cena 60 hal.
Gustav Klika: **Poupata.** (Osení, knihy mladých čtenářů. 25.) Cena 50 hal.
Ph. Dr. Jos. Bělohav: **Podrobné mapy zemí koruny české a Průvodce statisticko-historický po všech místech na těchto mapách.** Seš. 5. Cena 1 K 20 h.

Příloha „Vychovatelských Listů“.

II. DOPLNĚK

„Seznamu knihovny Katolického spolku českých učitelů na Moravě“.

(Členům žádanou knihu ochotně zašle redaktor »Vych. Listů«.)

I. a) Katolicko-vzdělávací knihovna.

- 644. Dr. Alois Kudrnovský: Spiritismus.
- 645. Dr. Jar. Sedláček: Biblické zprávy v různém světle.
- 646. Fr. Pohunek: Antika a křesťanství.
- 647. Dr. Fr. Grivec: Východní otázka církevní.
- 648. R. P. Bader: Ježíš a ženy v evangeliu.
- 649. Dr. Jos. Bilczewski: Eucharistie ve světle nejstarších památek literárních, ikonografických a epigrafických.

I. b) Dějepis.

- 650. Slovenská čítanka.
- 651. Čeněk Zíbrt: Časopis Musea království Českého r. 1909.
- 652. „ „ „ „ „ r. 1910.
- 653. Fr. Kameníček a Fr. J. Rypáček: Časopis Matice Moravské. r. 1910.
- 654. Časopis Matice Moravské. R. 1908.
- 655. „ „ „ „ „ R. 1909.
- 656. Dr. M. Kovář: Sborník historického kroužku. 1909.
- 657. „ „ „ „ „ 1910.
- 658. Ed. Štorch: Praha v době kamenné.
- 659. Al. Průcha: Historický kalendář.
- 660. Dr. Ant. Rezek: Dějiny Čech a Moravy nové doby. Kniha I.
- 661. „ „ „ „ „ Kniha II.
- 662. „ „ „ „ „ „ III.
- 663. „ „ „ „ „ „ IV.
- 664. „ „ „ „ „ „ V.
- 665. „ „ „ „ „ „ VI.
- 666. „ „ „ „ „ „ VII.
- 667. „ „ „ „ „ „ VIII.
- 668. „ „ „ „ „ „ IX.
- 669. „ „ „ „ „ „ X.
- 670. Dr. Jos. Samsour: Několik statí z dějin a života církve katolické.
- 671. Dr. Rudolf Zháněl: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I. 60 let na trůně Habsburském.

I. c) Zeměpis.

672. Jan Havlasa: V kraji věčného jara. (Jihokaliifornské črty.)
 673. Rudolf Novotný: Všemi díly světa.
 674. Josef Kořenský: Na jihu Nového Zélandu.
 675. „ „ Na severu Nového Zélandu.
 676. „ „ V jižním moři.
 677. „ „ Ve východní Australii.
 678. „ „ Po druhé v Žaponsku.
 679. „ „ Sibiří napříč.
 680. Dr. Fridtjof Nansen: K severní točně.
 681. Dr. Frant. Příkryl: Zeměpisný zlomek o zemích Slovanů v král. knihovně mnichovské z doby sv. Cyrilla a Methoda.
 682. Dr. Frant. Machát: Ilustrovaný zeměpis všech dílů světa.
 69. Josef Basl: Velký zeměpis všech dílů světa. Díl III. Australie.
 70. Josef Basl: Velký zeměpis všech dílů světa. Díl IV. Amerika Severní.
 71. Josef Basl: Velký zeměpis všech dílů světa. Díl V. Amerika Střední a Jižní.
 683. Josef Basl: Velký zeměpis všech dílů světa. Díl VI. Zeměpis astronomický a fyzikální.
 684. Josef Basl: Velký zeměpis všech dílů světa. Díl VII. Národopis.
 685. Dr. Jan Hejčl: Do města Davidova z města Eliščina.
 686. Ph. Dr. J. Bělohlav: Podrobné mapy zemí koruny české.
 687. Dr. Lad. Brtnický: Dvanáct dní na moři Egejském.
 688. Adolf Mach: Nebe a země.
 689. S. Newcomb: Astronomie pro každého.
 690. Dr. Jar. Vlach: Národové evropští.
 691. Jos. Fr. Urbánek: Tišnov a Tišnovsko.
 692. J. Macháček: Slovníček zeměpisných pojmů a obchodních přírodnin.

I. d) Mravouka.

693. Dr. Ant. Vřešťál: Katolická mravouka. Díl I. povšechný.
 694. Victor Kathrein S. J. Religion und Moral.

I. e) Vychovatelství.

695. Karel Šmídek: Paedagogika pro ústavy učitelské Díl III.
 696. F. A. Soukup: Dítě českého jihovýchodu a jeho výdělečná práce.
 697. Ivan A. Sikorskij: Výbor z paedopsychologických a paedopathologických prací prof. J. A. Sikorského.
 82b) J. J. Rousseau: Emil. (O životě, názorech a spisech Rousseauových, napsal Dr. Jar. Novák.)

733. Josef Malý: Methodika experimentování s výkladem theoretickým chemie anorganické i organické.
 734. Klement David: Zeměpisný průvodce k novým čítankám
 735. Jan Lenner: Realie na středním stupni školy obecné.
 736. J. Köhler: Pamětné počítání s výhodami.
 737. Josef Müller: Osnování učiva z jazyka vyučovacího s průvodcem počátečního vyučování mluvnici a pravopisu.
 738. Šimon M. Konečný: Nové metody jazyka českého.
 739. Josef Kozlík: Učitel včelařem.
 740. Jaroslav Vágnér: Úvod do vyučování realii dle nových čítanek Jursových.
 741. Dr. Eugeniusz Piasecki: Zásady výchovy tělesné.
 742. Glos: Rukověť českého jazyka.
 743. Vepřek: Správně česky.

II. a) Poučné.

744. Ph. prof. Dr. Eugen Kadeřávek: Krasověda a obecná aesthetika. Apologie filosofie křesťanské. Logika kritická čili noëtika. Metafysika o přírodě.
 745. A. Beneš: O reformě středních škol.
 746. Jul. Košnář: O sv. Václava a vývoji úcty svatováclavské
 747. Jindřich Skopec: Paměti Františka J. Vaváka. Kniha druhá, část I.
 748. Bedřich Jiříček: Po stopách Boží prozřetelnosti.
 749. Karel Procházka: Lid český s hlediska prstonárodně náboženského.
 750. Dr. Lad. Čech: Spála. — Lidové rozpravy lékařské.
 751. Dr. Josef Šebor: Školní nemoci. — Lid. rozpr. lék.
 752. Prof. Dr. Lad. Haškovec: Nervově a duševně choré dítě ve škole. — Lidové rozpravy lékařské.
 753. A. P. Kalina: Výklady národohospodářské.
 754. Frant. Pohunek: Antika a křesťanství.
 755. Dr. Lev Burgerstein: Nové směry k hygieně vyučování a učitelského povolání.
 756. O. Wagner: K reformě dívčího vzdělání.
 757. Dr. F. W. Foerster: Pohlavní mravouka a výchova.
 758. Dr. Vilém Hans: Osud a vůle.
 759. Lucyan Rydel: Matka a syn. (Vypravování z kulturního života řeckého na podkladě her olympijských.)
 760. Jos. Machač: Bedřich Smetana a cizina.
 761. Řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské.
 762. Bedřich Nietzsche: Nečasové úvahy.
 763. Jan Křt. Menšl Orlický: Torquemada. Španělské drama o 3 jednáních.
 764. Dr. J. Branberger: Rhythmus á ton.
 765. MUDr. Josef Zamazal: Nachlazení a otužení.
 766. J. Arbes: Z duševní dílny básníků.
 767. Dr. Ferd. Černovský: V záři antického slunce.

II. b) Brožury.

768. Ferd. Menčík: Prof. Dr. Alois Musil.
769. Fr. Houser: Pruské učitelstvo.
770. Eugen Kadeřávek: Rozbor a obrana encykliky sv. Otce Pia X. o názorech modernistů.
771. Eugen Kadeřávek: Sv. Tomáš Akvinský vzorem akademické mládeže.
772. O Moravě. Cyklus přednášek, pořádaný moravsko-slezskou Besedou v Praze v květnu 1900.
773. Dr. Fr. Hortvík: O čistotě. — Illustr. předn.
774. Dr. Fr. Hortvík: O smrti. — Illustr. předn.
775. Dr. Arnošt Dittrich: Perpetuum mobile. — Illustr. př.
776. Dr. Arnošt Dittrich: Archimedes. — Illustr. předn.
777. Dr. A. Dittrich: O kometách. — Illustr. předn.
778. Prof. Jan Matzner: Tragedie Vesuvské. — Illustr. předn.
779. Dr. A. Dittrich: Počátky nauky o teple. — Illustr. př.
780. Prof. Jan Matzner: Zeměpis světa starého. — Ill. př.
781. Dr. A. Dittrich: Pojem a počet pravděpodobnosti. —
782. F. J. Pecka: První obyvatelé země České. — Illustr. př.
783. Prof. J. Michl: Sibylly a knihy sibillické. — Illustr. př.
784. Ed. Štorch: Vývoj tvorstva I., II., III. IV., V. — Ill. př.
785. Dr. A. Dittrich: O původu soustavy planetární. — Illustr. předn.
786. Co a jak čísti. — Illustr. předn.
787. F. Karhan: O létání. I., II. — Illustr. předn.
788. Ing. K. Werstadt: Laciné lázně lidové. — Illustr. př.
789. Ing. Zdeněk Šíma: Čištění vody pro zásobování měst. — Illustr. předn.
790. Dr. A. Dittrich: Základní zjevy optické. — Illustr. př.
791. Prof. J. Matzner: Diamant. II. — Illustr. předn.
792. Dr. Jan Macků: Houby. — Illustr. předn.
793. Otakar Svoboda: O šetrnosti. — Illustr. předn.
794. Dr. A. Dittrich: Starobylá astronomie Luny. I., II., III. — Illustr. předn.
795. Šk. r. Jan Macháček: O zeměpise ve středověku. — Illustr. předn.
796. Ing. J. Velinský: Fotografování v přirozených barvách na autochromových deskách. — Illustr. předn.
797. F. J. Pecka: Den v českém Permu. — Illustr. předn.
798. Gracchus: Jesuité a jejich protivníci. — Čas. úv.
799. J. Hradecký: Z domácnosti sociálních demokratů. — Časové úvahy.
800. Jan Bělina: O duši lidské. — Čas. úv.
801. J. Kurz: Domácí výchova. — Čas. úv.
802. (Nemlčte! Pastýřský list J. Exc. ndp. bisk. Dra. J. Doubravy (P. M. J. Voňavka: Alkohol nepřítel. — Čas. úv.
803. Machar a křesťanství. — Čas. úv.

804. Jiří Sahula: Karel IV., otec vlasti. — Čas. úv.
805. Jos. Jan Pícha: Klášter v Podlažicích a město Chrast. — Časová úvaha.
806. Filip Šubrt: Starý a nový názor světový. — Čas. úv.
807. V. Fiedler: Jesuité a česká literatura ve věku XVII. i XVIII. — Čas. úv.
808. Vilém Tihelka: Blahoslavený Jan Sarkander. — Č. ú.
809. Frant. Jirásko: Boj o Lourdy. — Čas. úv.
810. Dr. Fr. Reyl: Obrana úcty svatojanské. — Čas. úv.
811. Čeněk Semecký: Příčiny sociální nespokojenosti. - Č. ú.
812. A. Liberté: Čechové, prohlédněte! — Čas. úv.
813. P. J. M. Voňavka: „Justiční vražda“ Ferrerova ve světle rozumu a pravdy. — Čas. úv.
814. R. P. Badet: Křesťanské ženy vliv a úloha v době pronásledování.
815. Dr. Jos. Samsour: Obrazy z dějin církve katolické.
816. Dr. Rich. Fröhlich: Alkoholism jako příčina nemoci.
817. Frant. Janovský: Vychovatelská Kytice pro dům i školu.
818. Th. Dr. Karel L. Řehák: O blouznění náboženském v Pošumaví, se zvláštním zřetelem ku Domažlicům. - Obr. víry
819. P. Fr. Blaťák: Katolický spolek lidový. — Obrana víry.
820. Th. Dr. Fr. Klobouk: Volnomyšlenkářský názor životní. — Obrana víry.
821. Jar. Jezeřanský: Křesťanství v Čechách a jeho význam. Podporuje církev vědy? — Obrana víry.
822. (F. J. Konečný: Žena a církev. — Obrana víry.
(Lev Řehák: Vánoce v Praze L. P. 1619 a 1620. - Obr. v.
(Jan Fährnich: Kdo jest Ježíš Kristus? — Obr. víry.
823. L. N. Tolstoj: Učení Kristovo.
824. Th. Dr. Karel Řehák: Co nám prospěl Hus a co Žižka? I., II.
825. Z. Brtšnajdr: Sv. Jan z Pomuka a Mistr Jan Hus.
826. Th. Dr. Fr. Klobouk: Kdy byly stanoveny články víry, bludům Husovým protivné?
827. Básně a povídky B. Ledvinkové, J. Haise-Týneckého a prof. J. Košnáře.
828. (T. J. Jiroušek: Svatý Václav jako vládce země české.
(— Hlasy svatováclavské.
(V. Peer: Několik statí o volné myšlence. - Hlasy svatov.
829. Galileo Galilei a jeho spor s církví. Co vytrpí missionáři. — Hlasy svatováclavské.
830. Václav K. Peer: Jak pečovala církev v klášteřích o řemesla. — Hlasy svatováclavské.
831. B. B. Nuselský: Z volebních zápasů. — Hlasy svatov.
832. Václav Lefler: Dekret kutnohorský. — Hl. svatovácl.

II. c) Zprávy.

833. Jan Máša: Deset let činnosti Ústř. svazu českých hospodářských společenstev v markrabství Moravském.
 834. Desátá výroční zpráva Ústř. svazu českých hospodářských společenstev v markrabství Moravském za rok 1908.
 835. Statistika za rok 1907 čes. mlékařských družstev na Moravě
 836. Třináctá výroční zpráva Ústavu hrab. Pöttinga v Olomouci r. 1908—1909.
 837. Jedenáctá výroční zpráva Ústředního svazu českých hospodářských družstev v markrabství Moravském za rok 1909.
 838. Třicátá osmá výroční zpráva ženského výrobního spolku v Praze za rok 1908.
 839. Čtvrt století Matice Školské v Brně.
 840. Zpráva o museu království českého za rok 1907.
 841. Zpráva o museu království českého za rok 1908.
 842. Zpráva o museu království českého za rok 1909.

III. Školní knihy.

843. Dr. Ant. Podlaha: Veliký katechismus obrázkový.
 844. Antonín Nosek: Přírodopis živočišstva pro nižší třídy středních škol.
 845. Jan V. Urban: Přírodopis pro měšťanské školy.
 846. Fr. V. Aufrata: Říhova škola českého jazyka.
 847. J. Horčíčka a J. Nešpor: Početnice pro měšťanské školy chlapecké. I.
 848. J. Horčíčka a J. Nešpor: Početnice pro měšťanské školy dívčí.
 849. Bohumír Schreier a Rudolf Kreutz: Nauková knížka dějepisná.
 850. Jar. Mikan: Báje a pověsti.
 851. Bohumír Schreier: Příručka zeměpisná.
 852. Jar. Bradáč: Poupátka. Sbírká písní pro školy ob. i m.
 853. Ferd. Sládek: Zpěvník pro školy ob. i měšť. Díl I.
 854. „ „ „ „ „ Díl II.
 855. „ „ „ „ „ Díl III.
 856. „ „ „ „ „ Díl IV.
 857. „ „ „ „ „ Díl V.
 858. Hugo T. Kolisko: Stručný zeměpis pro mládež.
 859. Hugo T. Kolisko: Stručný dějepis království Českého.
 860. Kl. David a J. J. Rothaug: Prostějovský národní atlas
 861. Patera: Zeměpis pro školy měšťanské.

IV. Časopisy.

641. Příroda r. VII. 1909.
 642. Příroda r. VIII. 1910.
 643. Příroda r. IX. 1911.

862. Epoque. 1909.
 863. Epoque. 1910.
 864. Naše Slovensko. Roč. II. 1909.
 865. Naše Slovensko. Roč. III. 1910.
 866. Krása našeho domova. Roč. V.
 867. Pedagogické Rozhledy. Roč. XXIII. (1910.)
 868. Eva. 1907 a 1908.
 869. Eva. 1909 a 1910.
 870. Museum. 1909 a 1910.
 871. Český slovník bohovědný.
 872. Tělesná výchova mládeže. Roč. VIII. 1910.
 873. Tělesná výchova mládeže. Roč. IX. 1911.

V. Zábavné.

874. Ant. Hruza: Ze svahů příkrých.
 875. Fr. Heritesa: Sebrané spisy. I.
 876. " " " " II.
 877. " " " " III.
 878. " " " " IV.
 879. " " " " V.
 880. " " " " VI.
 881. " " " " VII.
 882. " " " " VIII.
 883. J. Herben: Do třetího i čtvrtého pokolení. I. díl.
 884. " " " " " " " " " " II. díl.
 885. Gustav Frenssen: Jörn Uhl.
 886. A. T. Quiller-Couch: Shakespearovy vánoce a jiné povídky.
 887. E. de Goncourt: Miláček.
 888. G. af Geijerstam: Kniha o bratříčkovi.

